

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jan Lorenc

SROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU V ČESKÉM A RAKOUSKÉM OBČANSKÉM PRÁVU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: **prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.**

Katedra: **Katedra občanského práva**

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. června 2012

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Touto cestou bych rád poděkoval zejména prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi DrSc., vedoucímu mé diplomové práce za jeho cenné poznatky při psaní této práce a zároveň celé mé rodině, která mi byla po celou dobu psaní této práce velikou podporou.

Obsah

Úvod.....	1
1. Historický vývoj české a rakouské úpravy odpovědnosti za škodu v občanském právu	3
2. Pojem odpovědnosti za škodu	6
2.1. Odpovědnost subjektivní a objektivní.....	8
2.2. Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu	9
2.2.1. Škoda	12
2.2.2. Příčinná souvislost	13
2.2.3. Zavinění	16
2.2.4. Deliktní způsobnost	18
2.2.5. Okolnosti vylučující protiprávnost	21
2.3. Náhrada škody a náhrada nemajetkové újmy.....	23
2.3.1. Náhrada škody - naturální a reálná restituce škody	24
2.3.2. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví	27
2.3.3. Nemajetkové újmy na cti, soukromí a svobodě.....	28
3. Zařazení úpravy odpovědnosti za škodu v ABGB a občanském zákoníku	30
4. Promlčení práva na náhradu škody	32
4.1. Pojem promlčení a systematiky její úpravy	32
4.2. Námitka promlčení.....	34
4.3. Rozdíly v délce promlčecích dob a počátku jejich běhu.....	35
4.4. Promlčení v navrhované novele ABGB.....	36
5. Zvláštní odpovědnosti za škodu v ABGB a porovnání s českou právní úpravou.....	37
5.1. Zaviněná škoda.....	38
5.1.1. Odpovědnost znalých osob za škodu	39
5.1.2. Odpovědnost více osob	40
5.2. Škoda vzniklá výkonem práva	41
5.3. Škoda vzniklá nezaviněným nebo nedobrovolným jednáním.....	41
5.4. Škoda vzniklá náhodou	43
5.5. Škoda vzniklá cizím jednáním	44
5.6. Škoda vzniklá v souvislosti s odpovědností za byt a škoda vzniklá v souvislosti s odpovědností za budovu.....	45
5.7. Škoda vzniklá při používání cesty.....	47
5.8. Škoda způsobená zvířetem.....	48
6. Odpovědnost za škodu v novém občanském zákoníku a inspirace její úpravy v ABGB	50
Závěr	53
Seznam zkratk	55
Použitá literatura	56
Název práce v anglickém jazyce.....	64
Abstrakt.....	65
Abstract.....	66
Zusammenfassung	67
Seznam klíčových slov	69

Úvod

Cílem mé diplomové práce je porovnat právní řády dvou zemí, České republiky a Rakouska, a to v oblasti odpovědnosti za škodu v občanském právu vyplývající ze vztahů v soukromém právu. Práce nezahrnuje pojem odpovědnosti za škodu, která nastává při porušení veřejnoprávní povinnosti, tj. zpravidla odpovědnost státu při veřejnoprávní činnosti.

Právní úprava odpovědnosti za škodu je v obou zemích v poslední době velmi často diskutována. V České republice je to zejména z důvodu nového občanského zákoníku, který nabyde účinnosti 1. ledna 2014, v Rakousku pak z důvodu připravované komplexní reformy tohoto úseku občanského práva zejména z důvodu její zastaralosti a potřeby přizpůsobit ji aktuálním společenským a tržím podmínkám.

Práce si proto všímá některých zásadních rekodifikačních snah a příprav v oblasti odpovědnosti za škodu, které reagují na neaktuálnost a nedostatečnost některých ustanovení v zákoně JGS¹ č. 1811/946, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Všeobecný občanský zákoník), a také toho, do jaké míry se úprava nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb., inspirovala rakouskou právní úpravou a její chystanou reformou.

Práce se zaměřuje zejména na vymezení rozdílností v terminologii právních řádů, pojetí těchto termínů, systematické zařazení úpravy odpovědnosti za škodu v kodexech občanského práva obou zemí, rozdílnost při promlčení práva na náhradu škody, jakož i přičitatelnosti škody při některých zvláštních právních skutečnostech. Práce se snaží o srovnání zejména deliktní odpovědnosti za škodu, a proto se o odpovědnosti za škodu ze smluv zmiňuje jen okrajově.

První kapitola dává stručný historický přehled právní úpravy v obou zemích se zaměřením na společný ale i rozdílný vývoj této právní oblasti.

Druhá kapitola práce přibližuje vymezení základního pojmu „odpovědnosti za škodu“ v obou právních řádech, její druhy, předpoklady odpovědnosti a deliktní způsobilost. Toto vymezení je nezbytné pro vlastní pochopení institutu odpovědnosti za škodu a pro pochopení úpravy v českém a rakouském občanskoprávním řádu.

---

¹ Tj. Justizgesetzsammlung, což byla sbírka zákonů Rakouské říše v letech 1780 až 1848.

Třetí kapitola si pak všímá rozdílností v systematickém zařazení institutu odpovědnosti za škodu v kodexech českého a rakouského občanského práva a snaží se o jejich zdůvodnění.

Ve čtvrté kapitole je pozornost věnována promlčení a jeho právním následkům. Zejména je věnován prostor samotnému termínu promlčení, který má v českém a rakouském právu poněkud jinou podstatu. Přibližuje i úpravu promlčení v chystané novele rakouského občanského práva.

Pátá kapitola je zaměřena na zvláštní odpovědnosti za škodu upravené v rakouském občanskoprávním kodexu s přiblížením, jak by se v daných jednotlivých případech postupovalo v případě českého občanského práva.

Závěrečná, šestá kapitola pak přináší některé zásadní změny v úpravě odpovědnosti za škodu související se zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jakožto nové komplexní úpravy občanského práva na našem území a posuzuje, na kolik se tvůrci tohoto zákona inspirovali z rakouské právní úpravy.

1. Historický vývoj české a rakouské úpravy odpovědnosti za škodu v občanském právu

Rakouský a český stát jsou dnes již dvě samostatné suverénní země, které však spojuje několik set let společné historie a tedy i společného právního vývoje v oblasti odpovědnosti za škodu v občanském právu, když až do r. 1918 byly tyto země součástí Rakouské, posléze Rakousko-Uherské říše.

V r. 1811 byla přijata v Rakouské říši pod označením JGS č. 1811/946 jedna z nevýznamnějších úprav soukromého práva v 19. století – Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch/Všeobecný občanský zákoník (dále jen „ABGB“). Platnost tohoto zákona byla vyhlášena 1. června 1811 patentem císaře Františka I. s platností pro celé území říše, vyjímaje území uherské, tedy i pro Království české. Účinnosti ABGB nabyl 1. ledna 1814. Šlo tak po Code civil des Français z roku 1804 o druhou komplexní úpravu občanského práva v Evropě

Na rakouském území tento zákoník platí (s více jak 80 novelizacemi dodnes), tj. více jak 200 let po svém vyhlášení. Na území české monarchie a následně české, moravské a slezské části Československé republiky platil na základě vydání zákona č. 11/1918 Sb., recepční zákon, ABGB a tedy obdobná úprava odpovědnosti za škodu jako v Rakousku až do vydání občanského zákoníku v roce 1950. Mezi lety 1918-1950 tak nastala v Československu paradoxní situace, když došlo k tzv. právnímu dualismu, neboť na území Slovenska platil jiný režim občanského práva jak na zbylém území republiky.

Během období tzv. První republiky² byly sice snahy o rekonstrukci občanského práva na československém území, které dospěly až k vládnímu návrhu zákona v r. 1937, nicméně tyto snahy byly ukončeny Mnichovskou dohodou a vládní návrh tak nemohl být přijat.

Po druhé světové válce, zejména pak po Únoru 1948³, probíhaly veškeré rekonstrukční snahy ve světle rozsáhlých změn souvisejících s politickým převratem.

Až konečně v r. 1950, po právníkové dvouletce, byl vydán s účinností od 1. ledna 1951 první občanský zákoník č. 141/1950 Sb. čistě pro území

---

² Označení pro Československo v období od jeho vzniku v roce 1918 do roku 1938.

³ Označení pro komunistický převrat v Československu, který proběhl v únoru roku 1948.

československé, který však byl již silně inspirován právem tehdejšího Sovětského svazu, tj. právem postaveným na ideologických tezích marxismu-leninismu. Došlo k odbourávání klasických římských termínů a pojmů a přirozenoprávního pojetí, na kterém, do té doby na našem území účinný, spočíval ABGB. Snaha nebyla zcela úspěšná, neboť i přes snahy o vytvoření perfektního socialistického zákoníku, který by sloužil jako prostředek státu k dosahování jeho cílů, zůstalo v tehdy novém občanském zákoníku mnoho prvků z klasického kontinentálního pojetí soukromého práva.

Kromě přeorientování soukromého práva na ideologii marxismu-leninismu, byla úprava v občanském zákoníku z roku 1950 převážně kogentní, čímž potlačovala jeden ze základních soukromoprávních prvků, tj. smluvní svobodu a autonomii vůle. Kolektivní zájem společnosti byl ve všech odvětvích práva posazen nad zájem individuální, což mělo za následek snížení ochrany osoby jako jednotlivce. Občanský zákoník z r. 1950 tak přinášel novou funkci občanského práva. Tento právní předpis měl za cíl upevňovat zásady plánovaného hospodářství.

Zákoník z roku 1950 byl však účinný pouze do 1. dubna 1964, kdy došlo k vydání nového a dodnes účinného občanského zákoníku, zákon č. 40/1964 Sb (dále jen „ObčZ“).

Tento nový občanský zákoník, založen na tehdejších idealistických principech Komunistické strany Československa, již nevykazoval žádnou návaznost na původní ABGB a obsahoval řadu veřejnoprávních prvků, když stát i v soukromoprávních vztazích posouval nad úroveň ostatních účastníků.

Byl dílem ještě větší ideologické rétoriky než občanský zákoník z roku 1950 a zcela nerefletoval tehdejší hospodářské potřeby. Navazoval na nově přijatou Ústavu z roku 1960, která měla upevnit zásady socialistického zřízení a ObčZ měl tyto zásady detailněji rozvést i v občanském právu. Občanské právo „zlidovělo“ a zavádělo nové, do té doby neznámé, právní pojmosloví, které mělo zejména lépe napomoci chápání práva prostým lidem.

Po roce 1989 byla dosavadní úprava nedostatečná pro znovu se rozvíjející demokratickou společnost, a tak bylo potřeba přetvořit občanský zákoník i s ohledem na znovuzavedení tržního mechanismu. Bylo tak učiněno novelou č. 509/1991 Sb., která měla na přechodnou dobu, než bude přijata nová komplexní úprava soukromého práva, umožnit rozvoj moderní společnosti. Tato „přechodná“ doba se protáhla na více než 22 let, když konečně od roku 2014 bude na území České republiky účinná nová

úprava občanského práva, která se vrací k modernímu pojetí občanského práva a do jisté míry vychází i ze současného rakouského obecného občanského zákoníku, tj. ABGB. Jedná se o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NObčZ“). Jak se uvádí v důvodové zprávě⁴ k tomuto zákonu, NObčZ se vrací k vládnímu návrhu zákona z roku 1937, který sledoval modernizační revizi rakouského obecného zákoníku občanského (ABGB) z r. 1811 v jeho konfrontaci s novějšími evropskými zákoníky, zejména německým a švýcarským. Nový občanský zákoník v některých částech dokonce v některých částech doslova přejímá ustanovení z ABGB s přihlédnutím k potřebě modernizace těchto ustanovení⁵.

Oproti nestálému českému právnímu prostředí, je ABGB na rakouském území účinný již téměř 200 let a obsahuje poměrně podrobnou a na svou dobu pokročilou úpravu odpovědnosti za škodu. Nicméně z dnešního hlediska již ABGB v některých oblastech nepostačuje aktuálním trendům, a proto je v rakouských právních kruzích stále častěji zmiňována otázka, kdy bude v Rakousku tato soukromoprávní oblast konečně podrobena revizi a novelizaci.

---

⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 27. dubna 2009; s. 17.

⁵ Srovnej např. § 19 odst. 1 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, a § 16 zákona JGS č. 1811/946, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch.

2. Pojem odpovědnosti za škodu

Odpovědnost za škodu je jednou ze tří druhů odpovědností, které zná naše soukromé právo (kromě ní je to odpovědnost za vady a odpovědnost za prodlení), a která nastává jako sekundární povinnost při porušení právní povinnosti primární.

Při porušení původní povinnosti tak nastupuje další povinnost, která existuje vedle původní nebo místo původní povinnosti. Vlasák ve svém článku zmiňuje, že většina domácích studií začíná své pojetí odpovědnosti jako závazku k náhradě škody, přičemž soukromoprávní teorie se omezuje na stanovení podmínek a míry, ve které určitá osoba v právním smyslu je povinna tuto škodu nahradit⁶.

Odpovědnost za škodu je v širším smyslu chápána jako společensky žádoucí a právně relevantní reakce osob, které nejednají v souladu s právem. V užším smyslu, tj. jaký je dnešní většinový názor, který přijímá jak samotná právní úprava, tak i odborná veřejnost, se pod pojmem odpovědnost za škodu rozumí následná sekundární právní povinnost, vznikající buď z porušení primární právní povinnosti, nebo jako důsledek objektivního stavu újmy, spojeného s požadavkem na jeho kompenzaci⁷.

Může nastat i situace (v případě smluvního závazkového vztahu), kdy porušení primární (smluvní) povinnosti má za následek více odpovědností – zpravidla odpovědnost za škodu a odpovědnost za vady. V takovém případě bude třeba posuzovat, jaká konkrétní povinnost byla porušena a jak následky toto porušení způsobilo.

Porušení povinnosti může vzejít buď z porušení povinnosti vyplývající ze smlouvy (v tom případě hovoříme o odpovědnosti smluvní neboli kontrahentní), anebo může povinnost vyplynout přímo ze zákona (v takovém případě se jedná o odpovědnost deliktní⁸).

Vznik odpovědnosti výjimečně nastává i bez právního jednání, tj. při protiprávním stavu, když zákon odpovědnost za škodu přisuzuje určité osobě, aniž by se daná osoba dopustila protiprávního jednání (tam, kde zákon předpokládá odpovědnost objektivní – viz dále).

---

⁶ VLASÁK, Michal. Odpovědnost za škodu v evropském a českém kontextu. *Právní fórum*. 2009, roč. 6, č. 5, s. 179-184. ISSN 1214-7966. s. 181.

⁷ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 770. ISBN 978-80-7201-687-7.

⁸ Té je také věnována většina této práce.

Odpovědnost obecně má tři základní funkce:

- funkci **prevenční**, kdy cílem je odrazení osoby od určitého nežádoucího jednání,
- funkci **reparační**, někdy též nazývanou jako funkci satisfakční, kdy osobě, které byla způsobena škoda, je kompenzována újma (majetková i nemajetková)
- funkci **represivní**, která trestá osobu zodpovědnou za způsobitou škodu, neboť se dopustila nežádoucího chování

Dle některých autorů však v českém právu odpovědnost za škodu funkci represivní postrádá.⁹ Tito autoři argumentují tím, že osoba postižená odpovědností sice reparuje škodu, avšak není postižena žádnou zvláštní sankcí za své protiprávní jednání. Osoba pouze nahrazuje svým jednáním způsobenou škodu. Takovýto postup je totožný i v právu rakouském. Liší se tak od anglosaské úpravy, kdy v jistých situacích přichází v úvahu tzv. punitive damages¹⁰, jejímž cílem již není nahradit poškozenému škodu, ale přímo potrestat osobu, která zavinila škodu.

Funkce prevenční je vyjádřena v ObčZ v § 415 a § 417. V ustanovení § 415¹¹ je obsažena tzv. generální prevence škod a v ustanovení § 417¹² pak tzv. konkrétní prevence škod¹³.

Konkrétní prevenci škod bychom v aktuálním znění ABGB nenalezli¹⁴. V navrhované reformě je však již upravena, když ukládá každému povinnost zabránit hrozící škodě, jestliže se nachází v blízkém poměru k ohroženému, anebo jestliže zahájí provoz nebo vytvoří zdroj nebezpečí nebo tento zdroj udržuje.

Vznik odpovědnosti vyžaduje, aby právní norma předpokládala při dané hypotéze nedodržení navazující dispozice. V případě obecného ustanovení o odpovědnosti za škodu¹⁵ by se však již za samotnou dispozici dala pokládat odpovědnost za škodu. Hypotézou v tomto ustanovení totiž bude již samotné způsobení škody.

---

⁹ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. Občanský zákoník: komentář. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 1203.

¹⁰ Do češtiny volně překládáno jako „náhrada trestní povahy“.

¹¹ *Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.*

¹² *(1) Komu škoda hrozí, je povinen k jejímu odvrácení zakročít způsobem přiměřeným okolnostem ohrožení. (2) Jde-li o vážné ohrožení, má ohrožený právo se domáhat, aby soud uložil provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.*

¹³ Někdy též označována jako tzv. zakročovací povinnost.

¹⁴ ABGB obsahuje pouze v § 1306a okolnosti vylučující protiprávnost při odvrácení hrozící škody, avšak neobsahuje samotné ustanovení, které by kladlo povinnost odvracet hrozící škody tak, jak to činí ObčZ v § 417.

¹⁵ Ustanovení § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

V NObčZ je význam pojmu odpovědnost potlačován a opouští pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí. Jak je vysvětleno v důvodové zprávě¹⁶ k tomu zákonu, tato konstrukce opanovala od 70. let minulého století českou právní doktrínu po dlouhých diskusích v 50. a 60. letech a spojuje nástup odpovědnosti s porušením právní povinnosti. Nový zákon se naopak přiklání k pojetí odpovědnosti v duchu tradic antické a křesťanské civilizace, podle nichž člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, a odpovídá tedy především za to, že se chová řádně, po právu a za splnění povinnosti. Vzhledem k tomu se v NObčZ slovo „odpovědnost“ používá jen velmi zřídka, protože zákonný text vystačí ve většině případů s termínem povinnost. Odstraňuje se tak, jak dále tvůrce zákona vysvětluje v důvodové zprávě, nedůslednost současných formulací platného občanského zákoníku, který termín „odpovědnost“ používá v různých významech a často, dle důvodové zprávy, zbytečně.

Důvodová zpráva¹⁷ dále uvádí, že NObčZ vychází z úvahy, že primární je vždy povinnost a obecně vychází z pojetí, že osoba, která má podle práva povinnost, odpovídá především za řádné splnění této povinnosti, nikoli za její porušení. Proto s výrazy „odpovědnost“ nebo „odpovídá“ šetří. Se zřetelem k této skutečnosti se v NObčZ klade důraz zejména na prevenci a dlužník by měl odpovídat hlavně za to, že je jeho plnění bez vad. Plní-li dlužník vadně, vznikají mu z vadného plnění povinnosti a věřiteli tomu odpovídající oprávnění.

2.1. Odpovědnost subjektivní a objektivní

Odpovědnost může vzniknout s ohledem na zavinění (**odpovědnost subjektivní**) či bez ohledu na zavinění (**odpovědnost objektivní**). Odpovědnost objektivní je někdy též nazývána, a to zejména v rakouské literatuře, jako „odpovědnost za ohrožení“. U nás se občas pro některé druhy objektivní odpovědnosti používá označení „odpovědnost za riziko“.

Odpovědnost objektivní je v ABGB upravena jen v dílčím rozsahu v ustanoveních § 1318 (odpovědnost vlastníka bytu), § 1319 (odpovědnost za budovu) a § 1320 (odpovědnost za zvíře). Příčina takto strohé úpravy objektivní odpovědnosti

---

¹⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 27. dubna 2009; s. 50.

¹⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011; s. 1036.

v ABGB je spojena s historičností tohoto kodexu. ABGB ve své době představoval převratnou úpravu soukromého práva, nicméně v době svého vzniku nebyla úprava objektivní odpovědnosti tak aktuální, jako je dnes. Potřeba objektivní odpovědnosti se rozvinula až v průběhu 19. století v důsledku probíhající industrializace.

Úprava objektivní odpovědnosti je proto obsažena v jednotlivých rakouských zákonech, které upravují konkrétní činnosti, z nichž tato odpovědnost může pramenit a přičemž úprava odpovědnosti za tyto činnosti vznikala tak, jak se rozvíjely tyto činnosti. Jedná se tak například o zákon o odpovědnosti za výrobek¹⁸, lesní zákon¹⁹ aj.

Proto například úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků, kterou v našem právu nalezneme v ObčZ pod § 427 a násl., v rakouském právu bychom nenalezli v ABGB, ale v zákoně BGBl.²⁰ č. 48/1959, Eisenbahn- und Kraftfahrzeughaftpflichtgesetz²¹.

Toto dodatečné právní ukotvování jednotlivých zvláštních odpovědností však s sebou přineslo rozmělnění odpovědnosti za škodu v rakouském právu. Proto by chystaná novela deliktního práva v Rakousku měla zakomponovat zejména obecnou úpravu objektivní odpovědnosti do znění ABGB.

2.2. Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti nejsou v ObčZ ani v ABGB výslovně uvedeny, nicméně se dají odvodit z § 420 odst. 1 ObčZ, který stanoví, *že každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti*, z judikatury a odborné literatury, které jej dotvořily. Předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti v ABGB je třeba vyčíst z více ustanovení. Rakouská úprava totiž primárně vychází z pojmu škody a její náhrady. Teprve dodatečně dodává, kdy nastává odpovědnost za danou škodu.

Za zásadní v rakouské legislativě lze považovat ustanovení § 1311 ABGB, které stanoví, že škoda postihuje v případě prosté náhody toho, v jehož majetku

---

¹⁸ Zákon BGBl. č. 99/1988, Produkthaftungsgesetz, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Zákon BGBl. č. 440/1975, Forstgesetz, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Tj. Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich (Sbírka spolkových zákonů Rakouské republiky).

²¹ Zákon o odpovědnosti za provoz železničního a motorového vozidla.

či na jehož osobě se škoda vyskytla. Rakouská právní teorie²² pojem *proste náhody* chápe ve vztahu žalovaného a poškozeného jako každý škodlivý následek, za něhož podle podmínek stanovených v ustanoveních § 1295 - § 1320 ABGB není žalovaný odpovědný.

Z ustanovení § 1295 až § 1320 ABGB tak lze vyvodit, kdy dochází ke vzniku odpovědnosti za škodu a koho postihuje a lze tak z těchto ustanovení vyčíst stejné předpoklady odpovědnosti za škodu, jaké jsou předvídané i v českém právu.

Předpoklady odpovědnosti za škodu tak v českém i rakouském soukromém právu jsou:

- protiprávní jednání (porušení právní povinnosti)
- škoda
- příčinná souvislost mezi a) a b).
- *zavinění* (pouze u subjektivní odpovědnosti)

Tyto předpoklady musí být splněny kumulativně.

Jak bylo zmíněno, rakouská právní úprava obecně vznik odpovědnosti neupravuje. Upravuje, za jakých podmínek vzniká škoda a to v § 1294 ABGB nazvaném „Z čeho vzniká škoda“. V tomto ustanovení vymezuje právní skutečnosti, ze kterých může škoda vzniknout. Jsou jimi

- protiprávní jednání
- opomenutí
- náhoda.

Protiprávní jednání tak není jediným možným předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu, ale jak bude vysvětleno dále, opomenutí a náhoda jsou s protiprávním jednáním, jakožto jedním z důvodů vzniku odpovědnosti za škodu úzce spjaty.

V ustanovení § 1295 a násl. ABGB vymezuje tzv. zaviněnou škodu, kdy dochází k odpovědnosti za škodu.

Při **protiprávním jednání** nastává odpovědnost za škodu, byla-li způsobena jednáním z vlastní vůle a to buď úmyslně nebo nedbalostně. ABGB tak vyžaduje

---

²² Aschatz M., Rummel P.: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ in zwei Bänden. Bd. 2, §§ 1175 bis 1502 ABGB; Nebengesetze. Teil 2a, §§ 1293-1312 ABGB. Vídeň, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung 2007, s. 1311.

při protiprávním jednání zpravidla zavinění, neboť úprava v ABGB stojí zejména na subjektivní odpovědnosti.

V případě **opomenutí**²³ odpovídá osoba za škodu v případě, že má zdravý rozum a může vynakládat tolik péle a pozornosti, jaká může být vynaložena při obyčejných schopnostech. Kdo při jednání, z něhož vzejde zkrácení práv jiného, opomene tohoto stupně péle a pozornosti, dopouští se nedbalosti.

Úprava ABGB tak opomenutí nezařazuje jako česká právní úprava pod pojem právního či protiprávního jednání, je však možno z výše zmíněného usuzovat, že česká i rakouská právní úprava ho chápe totožně. Přisuzuje v některých zákonem stanovených případech status nedbalosti a tedy i zavinění jako podmínku odpovědnosti za škodu.

Poslední právní skutečností způsobující škodu je **náhoda**. K odpovědnosti za škodu vzniklou z náhody je věnována samostatná kapitola 5.4.

ABGB rovněž přímo v ustanovení § 1305 (vznik škody při výkonu práva) vylučuje odpovědnost tam, kde osoba využívá svého subjektivního práva v rámci zákona a kde se tedy nejedná o protiprávní jednání. Toto ustanovení je třeba aplikovat v souvislosti s § 1295 odst. 2 ABGB, které postihuje a povolává k odpovědnosti takové jednání, které je v rozporu s dobrými mravy a v případě jednání, které je sice v rozporu s dobrými mravy, avšak vykonáváno v mezích daného subjektivního práva, pouze tehdy, je-li dán úmysl poškodit jiného.

V rámci českého občanského práva platí obecná zásada „*Neminem laedit, qui iure suo utitur*“ neboli „*Nikomui neškodí ten, kdo vykonává své právo*“, která je jednou z obecných zásad práva vůbec. ObčZ ale i usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, (dále jen „LZPS“) tuto zásadu dále rozvádějí. V ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ je ustanoveno, že výkon subjektivního práva *nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy*. LZPS pak v čl. 11 omezuje výkon vlastnického práva tak, že *nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy*. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.

---

²³ Pojem *opomenutí* je v tomto případě nutno chápat odlišně od české právní teorie, která jej považuje za jeden neaktivní druh jednání. Pojem *opomenutí* v rakouské právní terminologii je komplexním označením pro pasivní jednání *ommittere* a *pati*, tedy pro jednání, kdy je osoba povinna něco opomenout nebo se něčeho zdržet.

2.2.1. Škoda

Český občanský zákoník škodu nedefinuje. Výkladem lze ale dovodit, že se jedná o *újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného a která je objektivně vyjádřena všeobecným ekvivalentem (penězi)*²⁴. Od škody je tak třeba rozlišit termín újma, který se někdy mylně užívá jako synonymum pro škodu. Újma je pojem širší, který zahrnuje jak škodu, tak i újmu nemajetkovou.

ABGB pojem škody definuje v samostatném ustanovení § 1293, který také nese označení „Škoda“. Dle ABGB se škodou rozumí „každá újma, která někomu byla způsobena na majetku, právech nebo jeho osobě“.

Již z tohoto samotného ustanovení tak lze jasně vidět, že pojem škody je v rakouském občanském právu mnohem širší a zahrnuje tak nejen majetkovou újmu, jako ObčZ, ale rovněž újmu na právech či jeho osobě (na jeho zdraví, důstojnosti, cti, soukromí apod.).

Úprava v rakouském občanském právu je bližší současným evropským trendům, neboť obsah pojmu škody je obdobný tomu, jak je upraven v pravidlech PETL²⁵ vydanými Evropskou skupinou pro deliktní právo, která se zabývá aktuálním evropským vývojem deliktního práva a jeho dalším směřováním. Tyto pravidla definují škodu jako *majetkovou nebo nemajetkovou újmu zákonem chráněného zájmu*²⁶.

NObčZ se pravidly PETL, co se týče terminologie v oblasti odpovědnosti za škodu, příliš neřídil, a tak pojem „škoda“ je nadále užíván ve smyslu ObčZ z roku 1964, tedy jako čistě majetková újmu.

Vzhledem na výše uvedené proto budu nadále ve svém textu pojem „škoda“ používat ve smyslu českého práva, tedy jako majetkovou újmu.

---

²⁴ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 1205.

²⁵ Principy evropského deliktního práva (Principles of European Tort Law) z 19. května 2005, Vídeň; Dostupné také z <http://civil.udg.edu/php//index.php?id=287>.

²⁶ Článek 2:101 Principů evropského deliktního práva (Principles of European Tort Law) z 19. května 2005, Vídeň; Dostupné také z <http://civil.udg.edu/php//index.php?id=287>.

2.2.2. Příčinná souvislost

Již zmíněná pravidla PETL obsahují rovněž vymezení termínu příčinná souvislost. Příčinnou souvislost definují tak, že *jednání nebo opomenutí (dále jen „jednání“) je příčinnou škody poškozeného, jestliže by při neexistenci takového jednání škoda nevznikla*²⁷.

Definici příčinné souvislosti bychom v ObčZ stejně jako v ABGB hledali marně, a tak k výkladu tohoto pojmu musela přistoupit judikatura a odborná literatura.

Příčinnou souvislostí mezi protiprávním jednáním a vznikem škody je dle české odborné literatury dána tehdy, *vznikla-li škoda v důsledku protiprávního jednání, tedy že škoda byla nezprostředkovaným následkem protiprávnosti jakožto příčiny. Protiprávnost musí být alespoň jednou z hlavních příčin vzniku škody, nemůže být příčinou vedlejší (ke škodě by došlo i bez ní)*²⁸.

Rakouská právní teorie pak zkoumání přítomnosti příčinné souvislosti chápe jako prostředek k určení, *zda lze u určité osoby, které by eventuálně bylo možno vznik škody přičítat, zjistit, že škodu způsobila. Mezi určitým jednáním a vzniklou škodou tak zpravidla bez příčinné souvislosti není dána odpovědnost takto jednajících osoby*²⁹.

Při ověřování, zda je dána příčinná souvislost, Koziol³⁰ poukazuje na potřebu zkoumat odděleně příčinnou souvislost při aktivním jednání³¹ a při jednání pasivním³². Při aktivním jednání je třeba zkoumat, *zda by škoda odpadla, kdyby se osoba daného jednání vyvarovala*³³. Příčinnou souvislost tak lze shledat v tom případě, *kdy jednání je příčinné pro určitý následek, pokud by k takovému následku bez tohoto jednání*

---

²⁷ Článek 3:101 Principů evropského deliktního práva (Principles of European Tort Law) z 19. května 2005, Vídeň; Dostupné také z <http://civil.udg.edu/php//index.php?id=287>.

²⁸ BEJČEK, Josef aj. Obchodní zákoník s komentářem. Díl II, (§ 261 až § 775). Praha: Codex, 2000, 698 s. ISBN 80-86395-03-0; s. 224.

²⁹ KOZIOL, Helmut. Österreichisches Haftpflichtrecht. 3. nově zpracované vyd.. Vídeň: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1997, 618 s. ISBN 3-214-04688-8. s. 89.

³⁰ Koziol H., Bydliniski P., Bollenberger R.: Kurzkomentar zum ABGB : allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz. Vídeň, SpringerWienNewYork 2005 – s. 1332.

³¹ Tj. při povinnosti něco dát (dare) nebo konat (facere).

³² Tj. při povinnosti něco opominout (ommittere) nebo něčeho se zdržet (pati).

³³ Koziol H., Bydliniski P., Bollenberger R.: Kurzkomentar zum ABGB : allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz. Vídeň, SpringerWienNewYork 2005 – s. 1332.

*nedošlo*³⁴. Při pasivním jednání pak Koziol pokládá otázku, *zda by případné jednání mohlo zabránit vzniku škody*³⁵.

Ustanovení § 420 odst. 1 ObčZ stanoví, že každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením své právní povinnosti. V rakouském právu bychom příčinnou souvislost dovodili z ustanovení § 1295 ABGB³⁶.

Při posuzování, zda zde je či není příčinná souvislost dána, je třeba zkoumat účel zákonné normy (popř. účel smlouvy - v případě škody vyplývající z porušení smluvního vztahu). Panzl-Schaudel tvrdí, že *pro každý konkrétní případ je třeba si položit otázku, zda bylo ochranným účelem zákona zabránit vzniku takové škody*³⁷. Takové zkoumání spadá v českém právu pod tzv. teorii ochranného účelu, která zkoumá, zda při porušení dané povinnosti byly porušeny zájmy chráněné smlouvou nebo zákonem.

Švestka pak pro zkoumání příčinné souvislosti vidí jako potřebu posoudit, *zda mezi skutečnostmi, které mohou představovat předcházející příčinu vzniku škody, lze identifikovat i protiprávní úkon*³⁸.

Nejvyšší soud České republiky pak výklad obsahu příčinné souvislosti vztáhl i na souvislost časovou, když ve svém rozhodnutí uvedl, že *příčinnou souvislost jako poměr příčiny a následku je nutno v případě působení více příčin (a z nich plynoucích následků) chápat jako zřetězení příčin a následků nejen v posloupnosti věcné, nýbrž i posloupnosti časové*³⁹.

Příčinná souvislost je zákonný předpoklad k tomu, aby se vzniklá škoda mohla přičítat určité osobě. Je tedy třeba vždy ověřit, zda osoba, případně odpovědná za své jednání, tímto jednáním škodu způsobilá.

Rakouská i česká právní teorie ale i praxe pro ověření přítomnosti příčinné souvislosti používá dvě teorie. Jednou z nich je tzv. **teorie podmíněnosti** neboli teorii ekvivalentnosti. Při použití této teorie je kladena otázka, zda by škoda nastala také bez daného jednání (popř. stavu) neboli, zda bylo jednání pro vznik škody tzv. *conditio*

---

³⁴ KOZIOL, Helmut a Rudolf WELSER. Grundriss des bürgerlichen Rechts. 12. nově zpracované vyd.. Vídeň: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2001, 578 s. ISBN 3-214-14707-2., s. 290.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ *Každý je oprávněn požadovat na škůdci náhradu škody, kterou mu zaviněně způsobil; ať již škoda byla způsobena porušením smluvní povinnosti nebo bez vztahu na určitou smlouvu.*

³⁷ PANZL-SCHAUDEL, Elke. *Vertragsverletzung und Schadenersatz*: Přednáška. Innsbruck: Management Center Innsbruck. 25.3.2011.

³⁸ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 1206, 1207.

³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 32 Cdo 192/2007, ze dne 26.3.2008.

sine qua non neboli nezbytnou podmínkou. Ekvivalence vyjadřuje, že při zkoumání příčinné souvislosti, je třeba uvažovat veškeré podmínky a okolnosti vzniku škody jako rovnocenné.

Otázku příčinné souvislosti, jakožto otázku skutkovou, vždy řeší soud dle svého uvážení. Je na něm a na jeho posouzení důkazních prostředků, zda určí, že příčinná souvislost byla či nebyla dána. Je-li tedy následně soudem jednání osoby posouzeno jako nezbytná podmínka vzniku škody, soud určí, že zde existuje příčinná souvislost mezi jednáním a vzniklou škodou.

Vznikla-li škoda proto, že osoba, která měla jednat, tak neučinila, zkoumá se, zda by škoda vznikla, i kdyby daná osoba jednala, tak jak jí bylo právním předpisem popř. smlouvou stanoveno. Pokud by škoda vznikla, i kdyby osoba jednala, není dán předpoklad příčinné souvislosti.

Druhou teorií pro posouzení příčinné souvislosti je tzv. **teorie adekvátnosti**. Tato teorie usměrňuje výše zmíněnou teorii ekvivalence. Teorie adekvátnosti totiž předpokládá příčinnou souvislost tam, kde určité jednání (popř. stav) je pro následek adekvátní, jestliže povaha takového jednání (stavu) se nezdá pro vznik takové škody naprosto nezpůsobilá. Škůdce by tak měl odpovídat pouze za takovou škodu, kterou adekvátně způsobil.

Teorie adekvátnosti tak stanovuje určité hranice teorii podmíněnosti. Např. pokud by řidič taxislужby přijel pro zákazníka pozdě, v důsledku čehož by zákazník nestihl svoje letadlo a musel by letět následujícím, které následně havaruje, byla by zde dle teorie podmíněnosti příčinná souvislost, neboť by zákazníkovi škoda nenastala, pokud by přijel včas. Takové pojetí příčinné souvislosti by však bylo příliš široké a přísné a vedlo by v praxi k nemorálnímu posuzování odpovědnosti. Proto zde nastupuje teorie adekvátnosti, která stanoví, že situace, kdy řidič přijel pozdě, nemohla být adekvátní pro škodu vzniklou v důsledku havárie letadla. Povaha takového jednání se totiž nejeví jako způsobilá pro vznik škody v důsledku havárie letadla.

Teorie adekvátnosti částečně vyjádřil ve svém rozhodnutí i Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí, když vymezil, že *o vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem zaviněného způsobení neplatnosti právního úkonu, tedy je-li zaviněné způsobení neplatnosti právního úkonu a škoda ve vzájemném poměru příčiny*

a následku. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává⁴⁰.

Teorie adekvátnosti dle české právní teorie reguluje odpovědnost za škodu tak, aby za vzniklou škodu byla odpovědná pouze taková osoba, v jejíž silách bylo předvídat, že její konkrétní jednání může mít za následek vznik dané škody.

Tato teorie tak může částečně připomínat zavinění jako takové, nicméně jak poukazuje Koziol⁴¹, *jedná se o zvláštní kritérium přičitatelnosti. Jde o stanovení hranice, k níž lze usuzovat na odpovědnost škůdce.* Zde se shoduje česká a rakouská odborná právní veřejnost, když adekvátnost nemůže nastat tam, kde se vznikem škody nemohla při svém jednání počítat žádná osoba, a tak jej ani nemohla předpovídat.

2.2.3. Zavinění

Zavinění je zákonný předpoklad pro vznik subjektivní odpovědnosti a to jak v českém tak i v rakouském občanském právu.

Zavinění je v české právní teorii chápáno jako *psychický vztah škůdce jak k vlastnímu protiprávnímu jednání, tak ke škodě, která je výsledkem tohoto protiprávního jednání*⁴².

Rakouská právní teorie při vymezení pojmu zavinění používá německého termínu „Vorwerfbarkeit“, jemuž v českém právu nenalezneme odpovídající výraz. Při volném překladu by se tento termín mohl interpretovat jako „vytýkatelnost“. Pokud použijeme tento termín, pak tedy dle Koziola a Welsera⁴³ se zaviněním rozumí *vytýkatelnost protiprávního jednání.* Neboli škůdce jednal zaviněně, pokud je dáno takové jednání, kterého se měl vyvarovat a také se mu vyvarovat mohl.

Při zkoumání protiprávního jednání se objektivně posuzuje jednání jako takové – dospívá se k výroku o daném aktu jednání, ale ne o osobě, která jej učinila. K výroku

---

⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6.11.2003, sp. zn. 25 Cdo 1019/2002.

⁴¹ KOZIOL, Helmut. Österreichisches Haftpflichtrecht. 3. nově zpracované vyd. Vídeň: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1997, 618 s. ISBN 3-214-04688-8. s. 91.

⁴² ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 1208.

⁴³ Koziol H.: Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band II, Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht. Vídeň, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung 2001; s. 299.

o postavení osoby k danému jednání tak slouží posouzení zavinění. Nastupuje otázka, zda jednající osobě lze zakázané jednání vytýkat⁴⁴ i po subjektivní stránce.

Jelikož se jedná o subjektivní hledisko, musí se posoudit, zda daná osoba měla subjektivně schopnosti rozpoznat protiprávnost svého jednání a schopnost tomu odpovídající jednat. Proto je třeba primárně posoudit deliktní způsobilost jednající osoby⁴⁵.

ObčZ stejně jako ABGB rozlišují dva možné druhy zavinění – **nedbalost** a **úmysl**. Při výkladu nedbalosti a úmyslu si občanské právo pomáhá vymezením těchto pojmů v trestním právu.

ABGB však nepoužívá ve své úpravě přímo pojmu „úmysl“, ale je nahrazen pojmem „zlý záměr“, což jsou však v rakouské právní teorii ale i praxi synonyma. Stejně tak pro pojem „nedbalost“ užívá rakouská úprava jiného výrazu, kterým je termín „nedopatření“. Rakouská úprava tak používá jiné termíny pro označení druhů zavinění, než na jaké jsme my v české právní úpravě zvyklí, nicméně rozumíme těmito názvy to samé.

Dle rakouské občanskoprávní úpravy osoba jedná se zlým záměrem tehdy, jestliže jí je známa protiprávnost svého jednání, škodlivý následek předpokládá a jeho vznik schvaluje. Koziol a Welser zdůrazňují, že podstatným je, že škoda byla způsobena s vědomím a vůlí. I zde, stejně jako v českém právu, vidí podstatu zavinění ve dvou souvisejících složkách jednání, a to ve složce rozumové a volní⁴⁶.

V rakouském právu jsou stejně jako v českém právu rozlišovány dva druhy úmyslu – úmysl přímý (*dolus principalis*) a úmysl nepřímý (*dolus eventualis*). Při přímém úmyslu osoba přímo chtěla způsobit škodu, při úmyslu nepřímém osoba věděla, že škodu způsobit může, a je s tím pro případ, že nastane, srozuměna. Rozlišování druhů úmyslu však ani v české ani v rakouské občanskoprávní úpravě nemá vliv na posouzení právních následků takového jednání.

Jak již bylo popsáno, v ABGB se nedbalost nazývá nedopatřením. Nedopatřením se dle Koziola a Welsera rozumí nedodržení řádné pečlivosti. Ustanovení § 1294 ABGB

---

⁴⁴ Rakouská právní věda opět užívá pojmu „vorwerfbar“, viz Koziol H.: Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band II, Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht. Vídeň, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung 2001, s. 299.

⁴⁵ K tomu blíže viz kapitola 2.2.4. Deliktní způsobilost.

⁴⁶ Ke složkám jednání blíže viz kapitola 2.2.4. Deliktní způsobilost.

vymezuje nedopatření jako zaviněnou nevědomost, nebo jako nedostatek náležité pozornosti nebo příslušné péče.

Podle stupně nedopatření neboli míry nedodržení řádné pečlivosti je rozlišována hrubé a lehké nedopatření. O lehké nedopatření jde tehdy, jestliže spočívá v jedné chybě, která se občas přihodí i pečlivé osobě. Hrubé nedopatření neboli pozoruhodná lhostejnost, jak je např. užito v ustanoveních o náhradě škody v ABGB, je spatřováno tam, kde zanedbání řádné pečlivosti je tak závažné, že by se v žádném případě nepříhodovalo v takové situaci pečlivé osobě.

Rakouské občanské právo tak nerozlišuje, na rozdíl od české úpravy nedbalost vědomou a nevědomou. Nicméně vymezení hrubého a lehkého nedopatření se blíží vymezení vědomé a nevědomé nedbalosti v českém právu.

Jak již bylo zmíněno, české občanské právo si při vymezení pojmu nedbalost pomáhá trestní právem, proto definici jak vědomé, tak i nevědomé nedbalosti nalezneme v § 16 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Vědomou nedbalostí se tak analogicky v občanském právu rozumí takový psychický stav osoby, kdy věděla, že může způsobem uvedeným v zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhala, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí. Při nevědomé nedbalosti osoba sice nevěděla, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měla a mohla.

Rozlišování nedbalosti na vědomou a nevědomou nedbalost však nemá v české občanskoprávní úpravě vliv na posouzení právních následků takového jednání. Při posuzování má však vliv rozlišování hrubé nedbalosti, a to jak v českém tak i v rakouském občanském právu, neboť v některých zákonem stanovených případech je pro vznik odpovědnosti za nedbalostní zavinění požadováno alespoň hrubé nedbalosti.

2.2.4. Deliktní způsobilost

Deliktní způsobilost je vedle právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům dalším druhem způsobilosti.

Kromě předpokladů u samotného jednání, které jsou třeba, aby došlo k odpovědnosti za škodu, je třeba rovněž posuzovat způsobilost osoby být

za způsobenou škodu zodpovědnou. V případě, kdy budou splněny požadavky uvedené v podkapitolách 2.2.1. až 2.2.3., avšak osoba, která danou škodu zavinila, bude postrádat deliktní způsobilost, nebude za tuto škodu odpovídat.

Předpoklad deliktní způsobilosti není ovšem dán v případě odpovědnosti objektivní, kdy osoba nese odpovědnost bez ohledu na zavinění a tedy není dán požadavek deliktní způsobilosti.

Úprava deliktní způsobilosti právnických osob je v českém i rakouském právu totožná, když v obou řádech je spojena se vznikem a zánikem právnické osoby. Proto se v následujících částech mé práce budu věnovat pouze deliktní způsobilosti fyzických osob.

2.2.4.1. Deliktní způsobilost fyzických osob v českém právu

Deliktní způsobilostí chápeme v českém právu jako *způsobilost nést odpovědnost za své zaviněné protiprávní úkony*⁴⁷. Obecně je deliktní způsobilost upravena v ustanovení § 420 odst. 1 ObčZ, který stanoví, že *každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením jeho povinnosti*.

Způsobilost nést odpovědnost za své jednání ovšem postrádají ty osoby, jejichž jednání postrádá buď intelektuální, nebo volní složku. Intelektuální složkou rozumíme způsobilost jedince být schopen posoudit následky svého jednání. Volní složka pak představuje vůli jedince takovéto následky svým jednáním vyvolat. Chybí-li tak při jednání jedince jedna z těchto složek, nemůže být na danou osobu nahlíženo, jako na osobu odpovídající za své jednání. Takovéto jednání však nebrání tomu, aby v některých případech za jedince odpovídala jiná osoba⁴⁸, která je nad ním povinna vykonávat dohled.

Vznik deliktní způsobilosti není v českém právu nikterak časově ohraničen, je tak možné vzhledem k ustanovení § 7 ObčZ usuzovat, že vzniká narozením. S ohledem na výše uvedené však nebude jednání novorozeněte vykazovat ani intelektuální ani volní složku svého jednání. Až s přibývajícím věkem lze individuálně posuzovat, zda jednání daného jedince obsahovalo či postrádalo

---

⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 1209.

⁴⁸ Ustanovení § 422 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

intelektuální a volní složku. Jak Švestka v komentáři k ObčZ poznamenává, *rozsah deliktní způsobilosti nezletilé osoby se tedy – rozdílně od způsobilosti k právním úkonům – posuzuje in concreto se zřetelem k okolnostem jednotlivého případu*⁴⁹.

Speciální úpravou je v tomto směru § 422 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který přímo stanoví, že nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky.

2.2.4.2. Deliktní způsobilost fyzických osob v rakouském právu

Deliktně způsobilou je dle Floßmannové⁵⁰ fyzická osoba, která je schopna posoudit protiprávní následky svého jednání a tímto poznatkem se řídí. Deliktní způsobilost tak závisí na dostatečné vyspělosti dané osoby, jejím věku a zdravotním stavu.

Způsobilost být odpovědný za způsobenou škodu vzniká v Rakousku obecně dle § 153 ABGB ve spojení s ustanovením § 21 ABGB dosažením 14 let. Ustanovení však podobně jako česká úprava stanoví, že vzniká dosažením 14 let, pokud osobě (ABGB užívá pro tuto situaci pojmu „dítě“) není možno přičítat zavinění již dříve.

Dosažení této věkové hranice tak podobně jako u nás není jediným rozhodujícím kritériem pro posuzování, zda osoba je či není způsobilá odpovídat za způsobenou škodu. Jedná se o domněnku, která však může být důkazem vyvrácena, neboli o tzv. vyvratitelnou domněnku. Deliktní způsobilosti je tak možno, jak předvídá § 153 ABGB, získat i dříve. Takovou situaci předpokládá i § 1310 ABGB.

V Rakousku otázku deliktní způsobilost posuzoval Nejvyšší soud Republiky Rakousko (dále jen „OGH“) již několikrát, a proto existuje rozsáhlá judikatura, která upravuje vznik deliktní způsobilosti velmi individuálně.

OGH v mnoha případech rozhodl, že nezletilí nemohli posoudit následky svého jednání, a proto nebudou za svá jednání odpovědní jako například v rozhodnutí OGH, sp. zn. 5 Ob 76/74⁵¹, soud stanovil, že pětileté dítě nebude odpovídat za škodu

⁴⁹ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 115.

⁵⁰ FLOßMANN, Ursula. *Österreichische Privatrechtsgeschichte*. 5. aktualizované vyd. Vídeň: Springer, 2005. ISBN 32-112-7215-1. s. 45.

⁵¹ Rozhodnutí OGH ze dne 3.4.1974, sp. zn. 5 Ob 76/1974.

způsobenou jím založeným požárem, neboť nebylo schopno posoudit následky jednání, když si hrálo se sirkami.

Poměrně zásadním je rozhodnutí OGH z roku 1969⁵², kdy bylo stanoveno, že sedmileté dítě nemusí být vždy nezbytně deliktně nezpůsobilé, byť jinak mu ABGB nepřiznává, s výjimkou obvyklých smluv drobného rozsahu, způsobilost k právním úkonům. Odpovědnost je v takovém konkrétním případě třeba posoudit s přihlédnutím k době nehody, stávajícímu stupni vyspělosti a povaze jednání.

Stejně tak v dalších rozhodnutích OGH upravil odpovědnost u osob mladších čtrnácti let, když např. osmileté dítě mohlo rozpoznat nebezpečnost svého jednání, když si hrálo s ohněm, avšak nemohlo posoudit další možné nebezpečí, které vyplynulo z okolností, že dítě mělo navíc k dispozici hořlavou tekutinu a pohybovalo se v okolí hořlavých předmětů, čímž následně způsobilo škodu i osobám nenacházejícím se v bezprostřední blízkosti dítěte. Dále rakouská judikatura upravila, že dítě ve věku šesti a půl let není schopno rozpoznat, že zapálená sirka hozená na stojící automobil může způsobit požár v jeho motoru.

Naproti tomu existuje množství judikátů, v nichž rakouský OGH přiznal odpovědnost za škodu dětem, které nedovršily zákonem předpokládanou věkovou hranici 14 let, která však slouží, jak již bylo zmíněno, pouze jako vyvratitelná domněnka. Proto například desetiletý chlapec byl posouzen jako odpovědný za následky svého jednání, když házel plastová autíčka po ostatních dětech a způsobil poranění hlavy jinému dítěti, dále téměř čtrnáctiletý chlapec byl odpovědný za své jednání, při které vystřelil tmel z tlakové pistole na jedenáctiletého chlapce i přes poučení otcem o nebezpečnosti této zbraně.

2.2.5. Okolnosti vylučující protiprávnost

V některých případech však může dojít i k situaci, kdy jsou splněny všechny výše zmíněné zákonem požadované předpoklady odpovědnosti za škodu a i přesto nebude osoba, která škodu způsobila, za škodu odpovídat.

ObčZ i ABGB v ustanovení § 418 resp. § 1306a podněcují jednání osob k tomu, aby nedocházelo ke vzniku takových škod, jemuž svým jednáním mohou zabránit,

---

⁵² Rozhodnutí OGH ze dne 4.7.1969, sp. zn. 2 Ob 193/1969.

i když při svém jednání způsobí škodu jinou, menšího rozsahu. Tento institut je tak blízce spjat s prevenční funkcí odpovědnosti za škodu. ObčZ i ABGB znají dva případy jednání osoby vylučující odpovědnost za škodu⁵³. Jedním je krajní nouze a druhým je nutná obrana.

Krajní nouzi se ve smyslu § 418 odst. 1 ObčZ rozumí vyloučení odpovědnosti u toho, kdo *způsobil škodu, když přímo odvracel hrozící nebezpečí, které sám nevyvolal, ledaže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo jestliže je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.*

Nutnou obranou se ve smyslu § 418 odst. 2 ObčZ rozumí jednání *proti hrozícímu nebo trvajícímú útoku, které nebylo zřejmě nepřiměřené povaze a nebezpečnosti útoku.*

V české právní literatuře je krajní nouze a nutná obrana řazena do institutů vylučující protiprávnost daného jednání a tudíž mají za následek neodpovědnost takto jednající osoby za vzniklou škodu.

Dle mého názoru však ObčZ nestanoví, že jednání v krajní nouzi či v nutné obraně nenaplnuje požadavky jednání v souladu s právem, a tak nelze takováto jednání považovat za okolnosti vylučující protiprávnost. Domnívám se, že se jedná o institut zcela speciální, který pouze při splnění zákonem stanovených podmínek, zprošťuje osobu odpovědnosti za škodu. Tomuto názoru podle mne svědčí i ta skutečnost, že za situace nesplnění podmínky, aby nastala škoda, byla menší, než škoda, které bylo zabráněno, nelze v důsledku rozsahu škody posuzovat jednání v jednom případě za jednání v souladu s právem a v druhém případě, kdy výše způsobené škody bude excesivní, za jednání protiprávní. Domnívám se proto, že nelze protiprávnost jednání, jako nezávislý předpoklad odpovědnosti za škodu vázat na výši vzniklé škody, tedy další nezávislý předpoklad odpovědnosti. Jednání, které předvídá krajní nouze a nutná obrana, je dle mého názoru vždy nutně protiprávní, za toto jednání však osoba neodpovídá. Proto bych považoval za vhodnější pro označení krajní nouze a nutné obrany užívat pojem „okolnosti vylučující odpovědnost“.

Ostatně rakouská právní úprava pojímá následky jednání v krajní nouzi a nutné obraně zcela odlišně od toho, co předvídá ObčZ. V ustanovení § 1306a ABGB stanoví, že způsobí-li někdo škodu v nouzi, aby odvrátil od sebe nebo někoho jiného

---

⁵³ Pod okolnosti vylučující protiprávnost lze zařadit též institut „svépomoci“ upravený v § 6 ObčZ.

bezprostředně hrozící nebezpečí, rozhodne soudce po uvážení, zda a v jakém rozsahu je povinen škodu nahradit, zda poškozený upustil od obrany vzhledem k nebezpečí hrozícímu druhé straně, dále k poměru mezi velikostí škody a tímto nebezpečím a konečně k majetku škůdce a poškozeného.

Krajní nouzi⁵⁴ se dle rakouského právního výkladu rozumí *takové jednání, které vyplývá z bezprostředně hrozícího nebezpečí pro právem chráněný zájem, a kterým se zasahuje do právního zájmu osoby nezúčastněné*⁵⁵.

Nutnou obranu se pak rozumí *takové jednání, které vyplývá ze současného nebo bezprostředně hrozícího nebezpečí, které spočívá v protiprávním útoku na právem chráněné předměty a takováto obrana směřuje proti útočníkovi*⁵⁶.

Ustanovení § 1306a ABGB tak zahrnuje jak krajní nouzi, tak nutnou obranu ve smyslu českého práva.

Nicméně je zde možno nalézt jeden zásadní rozdíl. Totiž ABGB nezbavuje osobu jednající v nouzi za podmínek v § 1306a odpovědnosti, ale pouze umožňuje soudci, aby osobu takto jednající zbavil povinnosti k náhradě škody, popř. tuto povinnost moderoval.

Z tohoto konceptu vychází částečně i nová úprava nutné obrany a krajní nouze v NObčZ v § 2905 (nutná obrana) a § 2906 (krajní nouze), když se ve zmíněných ustanoveních rovněž nezmiňuje o vyloučení odpovědnosti za škodu v důsledku nutné obrany nebo krajní nouze, ale pouze osvobozuje takto jednající osobu od povinnosti hradit vzniklou škodu.

2.3. Náhrada škody a náhrada nemajetkové újmy

Jak již bylo zmíněno, odpovědnost za škodu obsahuje tři funkce – prevenční, reparační a represivní. K naplnění těchto funkcí je ovšem třeba, aby s odpovědností za škodu byla spojena i tzv. náhrada škody. Český občanský zákoník definuje náhradu

---

⁵⁴ ABGB používá dle doslovného překladu pojmu „stav nouze“.

⁵⁵ Koziol H., Bydliniski P., Bollenberger R.: Kurzkomentar zum ABGB : allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz. Vídeň, SpringerWienNewYork 2005 – s. 1363.

⁵⁶ Koziol H., Bydliniski P., Bollenberger R.: Kurzkomentar zum ABGB : allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz. Vídeň, SpringerWienNewYork 2005 – s. 1363.

škody v § 442 odst., kdy stanoví, že *se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo*. Nahrazuje se jak újma majetková (škoda) tak i újma nemajetková.

Dle Pelikánové je *náhrada škody centrální součástí odpovědnosti a příslušnost do odpovědnostního práva by měla být jasně patrná*⁵⁷.

V rakouské právní úpravě je náhrada škody stěžejním pojmem, což lze usuzovat z názvu třicáté hlavy druhé části ABGB, která upravuje odpovědnost za škodu a který zní „O právu na náhradu škody a zadostiučinění“. Z pojmenování dané hlavy lze dovodit, že rakouská úprava klade důraz na potřebu náhrady vzniklé škody poškozenému, kdežto česká úprava jako primární vnímá vymezení protiprávního jednání osoby, která zavinila škodu. Takovýto stav situace by měl v rakouském právu zůstat i po připravované reformě deliktního práva. Jak Karner uvádí k chystané reformě, připravované nově zpracované ustanovení § 1292 ABGB by mělo stanovit, že *deliktní právo slouží k vyrovnání škod*⁵⁸.

Nutno zopakovat, že pojem škoda je v rakouském právu mnohem širší, když zahrnuje nejen majetkovou újmu, ale i újmu na právech a osobě. Náhrada škody je dále v ABGB oproti občanskému zákoníku mnohem detailněji upravena.

2.3.1. Náhrada škody - naturální a relutární restituce škody

Náhradu škody lze zpravidla uskutečnit dvěma možnými způsoby – *naturální restitucí* (tj. uvedení věci do předešlého stavu) anebo *relutární restitucí* (tj. náhrada škody v penězích).

ObčZ vychází primárně z náhrady škody v penězích, když ji upřednostňuje, což vyplývá z § 442 odst. 2 ObčZ: „*Škoda se hradí v penězích;...*“. Naturální restituce je možná pouze v případech, když o to poškozený požádá a je-li to možné a účelné.

Škoda, která se hradí, je vymezena v § 442 odst. 1 ObčZ⁵⁹. Na základě tohoto ustanovení je tak odpovědný povinen nahradit skutečnou škodu, kterou se rozumí *újma spočívající ve zmenšení majetkového stavu poškozeného a majetkové hodnoty, které bylo*

---

⁵⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. Bulletin advokacie. -3201115-23, Roč. -, č. 3 (2011), s. 15. ISSN 1210-6348.

⁵⁸ TICHÝ, Luboš. Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004. 1. vyd. Praha: Vodnář, 2005, s. 38.

⁵⁹ *Hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk)*.

nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu⁶⁰ a ušlý zisk. Ušlým ziskem se pak rozumí újma spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodní události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí⁶¹.

Takovýto postup existuje v českém občanském právu ale až od 1.1.1992, když byl zaveden rozsáhlou novelizací občanského zákoníku č. 509/1991 Sb. Do té doby občanský zákoník vycházel z priority naturální restituce a náhradu ušlého zisku umožňoval jen v případě, kdy škoda byla způsobena úmyslně a její nepřiznání by se přičilo pravidlům socialistického soužití. Cílem socialistického zákoníku bylo omezit rozsah náhrady škody na minimum.

ABGB oproti české úpravě považuje za primární naturální restituci. V obecném ustanovení o náhradě škody § 1323 ABGB totiž stanoví, že k tomu, aby byla nahrazena způsobená škoda, musí být vše uvedeno v předešlý stav, nebo není-li to možno, uhradí se částka stanovená odhadem. Toto ustanovení dále vymezuje pojmy odškodnění a plné zadostiučinění.

Odškodněním se rozumí náhrada utrpěné škody - dle českého práva náhrada skutečné škody. **Plné zadostiučinění** je chápáno jako poskytnutí náhrady utrpěné škody, ušlého zisku a odčinění způsobené urážky. Plné zadostiučinění se dle § 1324 ABGB poskytuje tam, kde škoda byla způsobena se zlým záměrem, tj. úmyslně nebo hrubou nedbalostí⁶².

Nicméně v rakouské úpravě, jak bylo řečeno, je upřednostňována náhrada naturální. Dle Koziola⁶³ je při naturální restituci třeba alespoň obnovit stejný a stejně hodnotný stav, jaký zde byl před vznikem škody. To je možno buď obstaráním stejné a stejně hodnotné věci nebo opravou poškozené věci. Rozdíl mezi stavem před vznikem škody a po jejím vzniku se určuje pomocí tzv. rozdílové metody, která spočívá ve vyhodnocení rozdílu mezi majetkovou situací poškozeného v rozhodné době bez nastalé škodní události a mezi tou majetkovou situací, která nastala po vzniklé škodě⁶⁴.

---

⁶⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.

⁶¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.

⁶² Podrobněji upravuje § 1331 a násl. ABGB.

⁶³ Koziol H., Bydlinski P., Bollenberger R.: Kurzkomentar zum ABGB : allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz. Vídeň, SpringerWienNewYork 2005 – s. 1397.

⁶⁴ Rozhodnutí OGH ze dne 26.2.2002, sp. zn. 1 Ob 15/02s.

Dle OGH je osoba, která způsobila škodu, povinna provést naturální restituci tak, že užije k nápravě účelné prostředky, které sama uhradí. Takovými prostředky se rozumí veškeré prostředky, které by hospodářsky racionálně uvažující osoba, která by sama musela nést škodu, byla bývala použila sama⁶⁵.

Povinností poškozeného je potřebu opravy sdělit tak rychle, jak je to jen možné, jinak odpovídá poměrně za vznik navýšené škody dle § 1304 ABGB⁶⁶. Podobnou úpravu má i ObčZ v § 441, které přisuzuje poměrnou odpovědnost za škodu i poškozenému, byla-li škoda způsobena také jeho zaviněním. Koziol ovšem připouští, že v některých případech je i posečkání s výzvou k opravě nezbytné, zvláště pak v případech, kdy je třeba výši škody určit znaleckým posudkem⁶⁷.

Je-li ovšem uvedení v předešlý stav nemožné nebo nevykonatelné, je třeba nahradit škodu v penězích. V takovém případě je třeba také přihlídnout k § 1331 ABGB, který připouští i náhradu ceny zvláštní obliby⁶⁸, byla-li škoda způsobena činem, zakázaným trestním zákonem, nebo ze svévole či škodolibosti. ObčZ naproti tomu náhradu takovéto újmy neumožňuje.

V chystané novele ABGB zůstává při náhradě škody primární náhrada škody ve formě naturální restituce, je-li možná a vhodná. Peněžní náhrada se však poskytuje vždy u ideální škody⁶⁹, kde bude škůdci možno prokázat hrubé zavinění. Novela dále rozpracovává detailně škody (resp. újmy ve smyslu českého práva) a jejich náhrady. Upravuje tak náhradu při tělesném poškození, při narušení osobní svobody, při sexuálním zneužití, při poškození cti a zásahů do privátní sféry, při strachu ze smrti a náhradu ideální škody při zásazích do majetkových statků a při neplnění smluv.

Náhrada škody v NObčZ se vrací k prioritě naturální restituce⁷⁰. Navíc bude nově možno dle nové úpravy požadovat i náhradu ceny zvláštní obliby, tak jak to nyní upravuje ABGB, za situace, kdy škůdce poškodí věc ze svévole nebo škodolibosti⁷¹.

---

⁶⁵ Rozhodnutí OGH ze dne 18.3.2004, sp. zn. 1 Ob 54/03b.

⁶⁶ Ustanovení § 1304 ABGB upravuje institut spoluzavinění poškozeného, kterému zejména z důvodu shodnosti tohoto institutu v českém a rakouském právu, není v této práci věnováno více prostoru.

⁶⁷ Koziol H., Bydlinski P., Bollenberger R.: *Kurzkommentar zum ABGB : allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. Vídeň, SpringerWienNewYork 2005 – s. 1398.

⁶⁸ Tzv. *pretium affectionis*.

⁶⁹ Tj. nemateriální újma.

⁷⁰ Ustanovení § 2951 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

⁷¹ Ustanovení § 2969 odst. 2 NObčZ.

Náhrada nemajetkové újmy NObčZ připouští spíše výjimečně na základě zvláštních ustanovení nebo na základě dohody smluvních stran, což bude popsáno v následujících dvou podkapitolách, které o náhradě nemajetkové újmy pojednávají.

2.3.2. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví

Náhrada nemajetkové újmy je pojem, který zná spíše jen české občanské právo. V rakouském právu spadá nemajetková újma do škody jako takové, když se jí rozumí škoda vzniklá na osobě⁷². Nemajetková újma stojí v českém právu mimo pojem škody, a proto i úprava náhrady takovéto újmy stojí v ObčZ mimo úpravu o náhradě škody. Ovšem i v ABGB je upravena ve zvláštních ustanoveních vzhledem ke specifičnosti této újmy⁷³.

Dle ObčZ se nahrazují následující náklady v souvislosti s nemajetkovou újmou na osobě člověka:

- účelné náklady spojených s léčením
- ztráta na výdělku
- bolestné a ztížení společenského uplatnění
- náklady na výživu pozůstalých
- přiměřené náklady spojené s pohřbem

ABGB pak přiznává náhradu následujících nákladů:

- náklady léčení
- ušlý výdělek
- bolestné
- výživa pozůstalým

Náhrada nemajetkové újmy na zdraví je tak co se týče alespoň druhů přiznávaných náhrad, až na náklady spojené s pohřbem, totožná. Výše náhrady je zpravidla věcí soudcovského uvážení, jehož případná rozdílnost v českém a rakouském soudním prostředí nemůže být bohužel z důvodu omezeného rozsahu předmětem této práce.

---

⁷² Viz § 1293 ABGB.

⁷³ Zejména vzhledem k problematickému vyčíslení takovéto újmy a specifičnosti objektu, na kterém došlo ke škodě.

NObčZ bude nadále újmu vzniklou na zdraví řadit mimo škodu, která bude představovat stále výlučně majetkovou újmu. Nicméně dle Vlasáka, jsou *situace, kdy poškozenému vznikne právo na náhradu nemajetkové újmy, pojaty poměrně široce*⁷⁴.

2.3.3. Nemajetkové újmy na cti, soukromí a svobodě

Pod pojem škoda se ve smyslu rakouského práva zahrnuje i újma utrpěná na právech člověka, tedy dle českého práva ta práva, která chrání jeho osobnost.

V případě, kdy byla osobě přiznána rozhodnutím soudu náhrada utrpěné urážky, má se této osobě dle § 1323 ABGB dostat plné zadostiučinění, tj. skutečná škoda a ušlý zisk. Rakouské občanské právo pak upravuje náhradu újmy vzniklé v souvislosti s újmou na soukromí, svobodě a cti v § 1328a a násl.

Je-li osoba protiprávně a zaviněně zasažena na svém soukromí či jsou-li o osobě takto šířeny skutečnosti z jejího soukromí, je osoba, která se dopustila tohoto protiprávního jednání povinna k náhradě škody. Při podstatných zásazích do soukromí se navíc osoba může domáhat odškodnění za utrpěné osobní poškození.

Při zásahu do osobní svobody je třeba osobě obnovit dřívější svobodu a poskytnout jí plné zadostiučinění.

Při urážce na cti se dle rakouského práva poskytuje v souvislosti s ustanovením § 1323 ABGB skutečná škoda a ušlý zisk, pokud byly způsobeny danou urážkou. Navíc může být po škůdci, který rozšiřuje skutečnosti, které ohrožují důvěru nebo výdělek jiného, a byl si vědom jejich nepravdivostí, požadováno odvolání šířených skutečností a uveřejnění tohoto odvolání.

V českém právu by se při výše zmíněných případech postupovalo podle ustanovení § 11 a násl. ObčZ, jakožto ustanovení, která upravují ochranu osobnosti., popř. podle zvláštních norem⁷⁵. V případě zásahu do práva na ochranu osobnosti poskytuje ObčZ v § 13⁷⁶ takto dotčené osobě možnost, domáhat se, mimo jiného,

---

⁷⁴ VLASÁK, Michal. Odpovědnost za škodu v evropském a českém kontextu. *Právní fórum*. 2009, roč. 6, č. 5, s. 179-184. ISSN 1214-7966.

⁷⁵ Např. zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Ustanovení § 13 ObčZ: (1) *Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.* (2) *Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.*

přiměřeného zadostiučinění, popř. náhrady nemajetkové újmy v penězích a v § 16, náhradu majetkové újmy v případě, že zásahem do práva na ochranu osobnosti byla způsobena škoda, když odkazuje na ustanovení ObčZ o odpovědnosti za škodu.

3. Zařazení úpravy odpovědnosti za škodu v ABGB a občanském zákoníku

Obecná úprava deliktní odpovědnosti je v českém právu obsažena v šesté části, druhé hlavě občanského zákoníku (§ 420 a násl.), která přímo nese název „Odpovědnost za škodu“. Zvláštní úpravu odpovědnosti za škodu bychom pak našli v některých dalších zákonech, jako je zákon č.13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele aj.

Rakouské pojetí obecné úpravy odpovědnosti za škodu se od úpravy české liší již v samotném zařazení předmětné úpravy v ABGB a pojetí některých termínů. ABGB se vnitřně člení na úvod a tři části – osobní práva, věcná práva a společná ustanovení pro osobní a věcná práva. Jednotlivé části se následně dělí na tzv. „Hauptstücke“ (českým termínem tzv. „hlavy“).

Na rozdíl od českého práva, kdy odpovědnost za škodu je zařazena do ustanovení předcházející úpravu závazkového práva (část osmá občanského zákoníku), je odpovědnost za škodu v ABGB zařazena do úplně poslední (třicáté) hlavy druhé části, tj. věcná práva. České zařazení úpravy odpovědnosti za škodu do zmíněné části šesté, tj. mezi věcná práva a dědění, není ze systematického pohledu vůbec vhodné.

Zařazení odpovědnosti za škodu v ABGB se jeví jako logičtější, neboť jak bylo vysvětleno, odpovědnost za škodu představuje sekundární povinnost, tj. povinnost vznikající při nesplnění povinnosti primární. Z tohoto hlediska se tedy jeví jako racionální zařazení odpovědnosti za škodu až za samotnou úpravu jednotlivých závazků, která vyjadřuje primární povinnosti.

Zařazení v českém občanském zákoníku lze považovat za nešťastné, neboť úprava sekundární povinnosti před povinnostmi primárními je navíc v případě komplexní úpravy, jakou by měl občanský zákoník jistě být, nepřehledná.

Úprava odpovědnosti za škodu v českém i rakouském právu představuje úpravu převážně kogentní, tedy neumožňuje stranám odchýlit se od zákonných ustanovení.

V nové kodifikaci občanského práva v České republice, jak již bylo zmíněno, není vymezena odpovědnost, ale důraz se klade na vznik další povinnosti, jednala-li

osoba vadně či protiprávně. Proto III. hlava čtvrté části („Relativní majetková práva“) NObčZ nese název „Závazky z deliktů“ a IV. hlava název „Závazky z jiných právních důvodů“. Nová úprava se tak snaží maximálně vyhnout termínu odpovědnost a nahradit jej slovy závazky z deliktů.

Zařazení tak do jisté míry odpovídá rakouskému postavení odpovědnosti za škodu, když stejně jako v rakouské úpravě, úprava závazků z deliktů, jakožto následně vzniklých povinností je upravena v ustanoveních bezprostředně předcházejících páté části NObčZ „Ustanovení společná, přechodná a závěrečná“. Ostatně sama důvodová zpráva vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011 odůvodňuje novou úpravu odpovědnosti za škodu tím, že se vrací ke zdejší tradici ale i že i vychází z návrhu novely rakouského deliktního práva.

4. Promlčení práva na náhradu škody

Jednotlivé obecné rozdíly v úpravě odpovědnosti za škodu byly již popsány výše. V této kapitole tak bude věnována pozornost rozdílům v oblasti promlčení práva na náhradu škody v ABGB a v ObčZ.

4.1. Pojem promlčení a systematiky její úpravy

Promlčení práva na náhradu škody není upraveno v šesté části ObčZ jako celá odpovědnost za škodu a s ní související instituty, ale vzhledem k tomu, že promlčení práva je obecný občanskoprávní institut, je i promlčení náhrady škody upraveno v obecné části ObčZ, tj. v části první ObčZ, konkrétně v § 106 a násl. ObčZ.

Česká právní úprava rozlišuje u náhrady škody subjektivní a objektivní promlčecí dobu, jejichž běh je na sobě navzájem nezávislý a právo na náhradu škody se tak promlčuje, uplyne-li marně alespoň jedna z dob. Po uplynutí alespoň jedné doby a při současné námitce dlužníka nemůže být věřiteli, v tomto případě poškozenému, právo na náhradu škody přiznáno.

Subjektivní doba je stanovena v § 106 odst. 1 ObčZ tak, že se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. K počátku běhu této doby je tak třeba vědomí poškozeného o škodě a současně zjištění osoby, která za škodu odpovídá. Tato osoba tak nemusí být totožná s osobou, která škodu způsobila.

Vzhledem k tomu, že subjektivní doba je značně flexibilní, neboť počátek jejího běhu, tj. vznik vědomí o vzniklé škodě⁷⁷ a o tom, kdo škodu způsobil, je velmi složité prokázat a existence pouze této doby by mohlo zasahovat do principu právní jistoty, zavedl zákonodárce rovněž dobu objektivní, která je nezávislá na vědomí a jednání poškozeného. Zákonodárce tím tak omezil trvání nároku na náhradu škody u poškozeného a to v § 106 odst. 2 ObčZ, tak, že se právo na náhradu škody promlčí nejpozději za tři roky a jde-li o škodu způsobenou úmyslně nejpozději za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla. Objektivní doba se však nevztahuje na nároky vzniklé ze škody na zdraví.

⁷⁷ K tomu více rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 1974 sp. zn. 2 Cz 19/74.

V případě vzniku škody v důsledku korupčního jednání se pak právo na náhradu takto vzniklé škody promlčuje za tři roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, nejdéle však za deset let ode dne, kdy došlo ke korupčnímu jednání⁷⁸. Subjektivní doba je tedy zde oproti obecné promlčecí době pro nároky na náhradu škody prodloužená o jeden rok a poskytuje tak poškozenému silnější právní ochranu. Délka objektivní doby je zde stejná jako obecná u náhrady škody a i její počátek je vázán na událost, z níž škoda vznikla (v tomto případě korupční jednání).

Speciální úprava je pak u odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech v § 435 ObčZ, kdy právo vzniklé z takovéto škody zaniká⁷⁹, nebylo-li uplatněno nejpozději patnáctého dne po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl. Speciální úprava promlčení je rovněž upravena v § 32 a násl. zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), kterou se však v této práci nezabývám, a dále v ustanoveních § 9 a § 9a zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.

Úprava promlčení v ABGB se od české právní úpravy liší už v samotném systematickém zařazení, když představuje závěrečná ustanovení zákoníku – tj. čtvrtá hlava třetí části ABGB. Samotný pojem „promlčení“ je pak obecně v rakouské právní úpravě chápán odlišně od českého práva. ABGB promlčení definuje v § 1451 jako ztrátu práva, které nebylo uplatněno v době stanovené zákonem. Pojem promlčení tak má v rakouském právu, co do svého významu, mnohem blíže významu prekluze, tak jej chápeme v českém právu.

Promlčení se dle § 1502 ABGB není možné ani vzdát a ani není možné promlčecí dobu dohodou prodlužovat. Takováto doslovná úprava v ObčZ není, avšak z povahy úpravy a z toho vyplývající kogentnosti ustanovení § 106 a násl. je zřejmé, že dohoda, kterou by se osoby buď vzdávaly promlčení, nebo by ji prodlužovaly, by byla s ohledem na § 39 ObčZ zjevně neplatná. Oproti tomu úprava v NObčZ stanoví v § 630 možnost upravit si promlčecí dobu odlišně od zákona, nejméně však v trvání jednoho roku, nejdéle pak v trvání patnácti let.

---

⁷⁸ Viz § 106 odst. 3 ObčZ.

⁷⁹ V tomto případě tedy nejde o promlčení, ale o prekluzi.

ABGB podobně jako ObčZ obsahuje obecnou úpravu promlčecí doby a současně několik promlčecích dob pro některé konkrétní právní vztahy. Promlčení práva na náhradu škody je upraveno jako jedna ze zvláštních promlčecích dob v § 1489 ABGB.

Na rozdíl od obecné právní úpravy pojmu „promlčení“ (viz výše) se v tomto případě jedná o promlčení v tom smyslu, jak jej chápeme z hlediska českého práva⁸⁰.

Ustanovení § 1489 ABGB totiž stanoví, že se promlčuje⁸¹ žaloba na náhradu škody ve třech letech od té doby, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o osobě, která škodu způsobila, ať již škoda vznikla porušením smluvní povinnosti, či mimo vztah k nějaké smlouvě. Nedozevřel-li se poškozený o škodě, nebo o osobě, která škodu způsobila, nebo vznikla-li škoda jedním či více trestnými činy, které mohou být spáchány pouze úmyslně a jejichž dolní hranice trestu odnětí svobody činí jeden rok, zaniká žalobní právo teprve po třiceti letech.

Z ustanovení tak vyplývá, že nezaniká právo na náhradu škody, ale že pouze zaniká možnost domáhat se náhrady škody u soudu podáním žaloby na náhradu škody. V tomto případě se tak, přeneseme-li otázku práva na náhradu škody do společné roviny českého a rakouského práva, překrývá význam pojmu „promlčení“. V českém i rakouském právu po uplynutí stanovených dob právo na náhradu škody nezaniká, ale soud jej nemůže přiznat.

I přesto je možné v úpravě promlčení práva na náhradu škody v rakouské úpravě najít několik odlišností, které jsou popsány v následujících subkapitolách.

4.2. *Námítka promlčení*

V českém právu soudy nejsou povinny zkoumat, zda dané právo je či není promlčené. Je čistě na vůli dlužníka, zda se dovolá promlčení pomocí podané námítky promlčení. Tento institut upravuje § 100 odst. 1 ObčZ. Soud tedy k promlčení přihlédne pouze tehdy, podal-li dlužník námitku promlčení a právo na náhradu škody tak věřiteli nelze přiznat.

---

⁸⁰ Dané právo nelze věřiteli přiznat – viz § 100 odst. 3 ObčZ.

⁸¹ V tomto případě rozuměj „prekluduje“ neboli promlčuje dle rakouské občanskoprávní nauky.

V rakouské právní úpravě je situace odlišná. Jak již bylo popsáno výše, rakouský pojem promlčení stojí na rovní prekluze v českém právu. Zaniklo-li určité právo, je soud povinen k takovému zániku přihlídnout i bez námitky dlužníka.

Jelikož při promlčení práva na náhradu škody zaniká právo podat žalobu, bude soud povinen zkoumat, zda žaloba byla podána včas či až po uplynutí zákonem stanovené doby.

4.3. Rozdíly v délce promlčecích dob a počátku jejich běhu

Stejně jako české právo i rakouské právo rozeznává subjektivní a objektivní dobu pro uplynutí promlčecí doby práva na náhradu škody. Počátek běhu subjektivní doby je jak v českém tak i v rakouském právu vázán na dvě podmínky, které musí být splněny kumulativně.

První podmínkou je, že se poškozený dozvěděl o škodě. Tato podmínka je identická pro oba právní řády. Při posuzování vědomí u právnických osob o škodě je třeba posuzovat, zda zde bylo vědomí statutárního orgánu o dané škodě⁸². Dle rakouské judikatury je jako vědomí právnické osoby též třeba počítat vědomí zmocněné osoby (prokuristy, obchodního zmocněnce), pokud škoda vznikla v oblasti jejich činnosti a byli touto činností pověřeni⁸³.

Druhá podmínka je již odlišná, avšak jen co se týče jazykového vyjádření. V českém právním řádu je požadována znalost osoby, která odpovídá za škodu, avšak rakouský právní řád požaduje vědomí poškozeného o osobě škůdce. Znalostí osoby škůdce se však dle ustálené rakouské judikatury a právní teorie rozumí znalost osoby odpovědné k náhradě škody. Je-li osob za škodu odpovědných více, je možný různý běh promlčecích dob pro jednotlivé osoby za škodu odpovědné⁸⁴.

Délka subjektivní promlčecí doby je však již odlišná. Na rozdíl od dvouleté promlčecí doby v ObčZ stanoví ABGB subjektivní promlčecí dobu tříletou. Tuto délku dodržuje i NObčZ v § 629, který upravuje obecnou délku subjektivní promlčecí doby, která se bude vztahovat i na promlčení práva na náhradu škody.

---

⁸² Rakousko. Rozhodnutí OGH ze dne 28.8.1979, sp. zn. 5 Ob 653/79.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Rakousko. Rozhodnutí OGH ze dne 20.12.1973, sp. zn. 2 Ob 198/73.

Objektivní doba v rakouském právu je delší – činí třicet let oproti deseti letům dle ObčZ. Počátek běhu objektivní doby však ABGB přímo nestanoví, neboť § 1489 pouze stanoví, že doba pro podání žaloby na náhradu škody končí teprve po třiceti letech. V ObčZ je naproti tomu konkrétně definováno, že právo na náhradu škody se promlčuje nejpozději za deset let ode dne, kdy došlo k události.

Výkladem a na základě judikatury však dospějeme k závěru, že i v ABGB je rozhodujícím momentem pro počátek běhu doby okamžik, kdy došlo ke škodní události.

4.4. Promlčení v navrhované novele ABGB

Připravovaná novelizace odpovědnosti za škodu v ABGB s sebou přináší i novou úpravu promlčení práva na náhradu škody.

Co se týče délky subjektivní promlčecí doby, nová rakouská právní úprava ji plánuje ponechat stále na třech letech. Ovšem nově se upravuje počátek běhu promlčecí doby v ABGB, kdy promlčecí doba začne běžet nezávisle na znalosti škody poškozeným. ABGB by tak nově zcela popřelo význam subjektivní doby k uplatnění daného práva, neboť nově by tříletá promlčecí doba začala běžet ode dne, kdy se škoda stala zřejmou.

Objektivní doba by pak měla zůstat stejná, tj. v délce 30 let ode dne, kdy škoda vznikla. Nicméně po uplynutí 10 let a více bude poškozený povinen k prokázání k některým zvláštním skutečnostem v souvislosti s důkazním břemenem. Nová rakouská úprava by totiž měla důkazní břemeno pro poškozeného zjednodušit v případě, kdy dojde ke vzniku škody ze smluvního vztahu. Bude postačovat, aby poškozený prokázal nedostatek ve sféře škůdce. V případě, že se to poškozenému podaří, přenáší se důkazní břemeno na škůdce. Ovšem v případě, kdy poškozený bude uplatňovat právo z náhrady škody po více než 10 letech od jejího vzniku, bude muset poškozený prokázat veškeré předpoklady nároků, tzn., že bude v takovém případě povinen k úplnému prokázání zavinění škody škůdcem.

5. Zvláštní odpovědnosti za škodu v ABGB a porovnání s českou právní úpravou

ObčZ upravuje jako základní obecnou odpovědnost za škodu v § 420 a § 420a. Vedle toho však obsahuje úpravu řady ustanovení o zvláštních odpovědnostech, jejichž použití má při splnění podmínek v nich uvedených přednost před použitím obecného ustanovení. Jedná se o:

- odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání (§ 422 a násl. ObčZ),
- odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům (§ 424 ObčZ),
- odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků (§ 427 a násl. ObčZ),
- odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným (§ 432 ObčZ),
- odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech (§ 433 a násl. ObčZ).

Jak již bylo popsáno výše, hlavními pojmy v úpravě odpovědnosti za škodu je škoda, způsob jejího vzniku a její náhrada. Z toho se odvíjí i úprava zvláštních odpovědností, kdy ABGB přímo nestanoví, kdo je za danou škodu odpovědný, ale primárně řeší, k čí tíži jde náhrada dané škody.

Proto ABGB rozlišuje:

- zaviněnou škodu (§ 1295 a násl. ABGB),
- škodu vzniklou výkonem práva (§ 1305 ABGB),
- škoda vzniklou nezaviněným nebo nedobrovolným jednáním (§ 1306 a násl. ABGB),
- škodu vzniklou náhodou (§ 1311 a násl. ABGB),
- škodu vzniklou cizím jednáním (§ 1313 a násl. ABGB),
- škodu vzniklou v souvislosti s odpovědností za byt (§ 1318 ABGB),
- škodu vzniklou v souvislosti s odpovědností za budovu (§ 1319 ABGB)
- škodu vzniklou při používání cesty (§ 1319a ABGB)

- škodu způsobenou zvířetem (§ 1320 ABGB).

Jak je vidět, již ze samotných pojmenování, ObčZ i ABGB rozlišují některé zvláštní škody způsobené specifickými subjekty nebo škody vyplývající ze specifických právních skutečností.

Vzhledem k tomu, že mi práce svým rozsahem neumožňuje věnovat se všem zvláštním odpovědnostem, zaměřím se ve své další části práce na zvláštní druhy škod podle ABGB a posuzování takovýchto škod v rámci ObčZ. U některých škod pak upozorním na jejich reflexi v NObčZ.

5.1. *Zaviněná škoda*

Zaviněná škoda tvoří v českém i rakouském právu klíčový předpoklad pro vznik soukromoprávní odpovědnosti. Ne vždy, jak již bylo několikrát zmíněno, je však ke vzniku odpovědnosti zavinění potřebné⁸⁵.

Zaviněnou škodu a s ní související odpovědnost upravuje ABGB v § 1295 a násl., kde je stanoveno právo poškozeného požadovat náhradu škody na škůdci, kterou mu zaviněně způsobil; ať již škoda byla způsobena porušením smluvní povinnosti nebo bez vztahu k nějaké smluvní povinnosti.

Vzniknou-li pochyby o tom, zda bylo dáno u škůdce zavinění, ABGB v § 1296 stanoví vyvratitelnou právní domněnku o tom, že v takovém případě zavinění nebylo dáno.

Současně však tuto domněnku paradoxně omezuje další vyvratitelná domněnka v § 1297 ABGB, která do zavinění výslovně zahrnuje nedbalost, neboť předpokládá, že každý, kdo má zdravý rozum, může vynakládat tolik péle a pozornosti, jaká může být vynaložena při obvyklejších schopnostech. Kdo při jednání, z nichž vzejde zkrácení práv jiného, opomene tohoto stupně péle a pozornosti, dopouští se nedbalosti.

ObčZ v obecném ustanovení § 420 předpokládá zavinění alespoň ve formě nevědomé nedbalosti. Pokud zákon nestanoví něco jiného, ke vzniku odpovědnosti postačuje nevědomá nedbalost. Zavinění je dále třeba zvlášť posuzovat v souladu s § 442 odst. 3 ObčZ při náhradě škody. Byla-li totiž škoda způsobena úmyslným

---

⁸⁵ Viz objektivní odpovědnost – kapitola 2.1.

trestným činem, z něhož měl pachatel majetkový prospěch, může soud rozhodnout, že je možné poškozeného uspokojit z věcí, které z majetkového prospěchu pachatel nabyl.

Zvláštní postupy při posuzování odpovědnosti za zaviněnou škodu upravuje ABGB pro znalé osoby a více účastníků, kterým věnuji následující podkapitoly.

5.1.1. Odpovědnost znalých osob za škodu

V případě osob znalých určitý obor, je pro tyto osoby stanoveno přísnější měřítko při posuzování jejich zavinění. Předpokládá se obecně jejich zvýšená uvědomělost v některých oblastech, a proto jim může být zpravidla nedbalost přisuzována i tam, kde by jiné osobě přičítána být nemohla⁸⁶. Přísnější měřítko se vztahuje na případy, kdy taková osoba, dala někomu za odměnu v záležitosti své působnosti či svých znalostí z nedbalosti škodlivou radu. Kromě tohoto případu ručí osoba znalá jen za škodu, kterou někomu vědomě svou radou způsobila.

V ObčZ bychom takovéto ustanovení nenašli, proto by záleželo na procesním dokazování v případném řízení o náhradě škody, aby určilo, zda zde byla u příslušné osoby dána nedbalost. ABGB tak umožňuje jednodušší dokazování nedbalosti, kdy upravuje vyvratitelnou domněnku pro znalé osoby, že určitou skutečnost, která se týká jejich oboru, vědět měly.

Ustanovení § 2950 NObčZ⁸⁷ o škodě způsobené informací nebo radou je pak téměř dokonalým převzetím ustanovení § 1299 věty první⁸⁸ a § 1300 věty druhé⁸⁹ ABGB.

---

⁸⁶ Ustanovení § 1299 a násl. ABGB.

⁸⁷ *Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.*

⁸⁸ *Kdo se veřejně hlásí k úřadu, umění, živnosti nebo řemeslu, nebo kdo, aniž by k tomu byl nucen, dobrovolně převezme provedení něčeho, co vyžaduje zvláštních odborných znalostí nebo neobvyklé péle, dává tím najevo, že může vynaložit nutnou péli a že má potřebné, mimořádné znalosti; odpovídá tedy za jejich nedostatek.*

⁸⁹ *Kromě tohoto případu ručí rádce jen za škodu, kterou někomu vědomě svou radou způsobil.*

5.1.2. Odpovědnost více osob

Úpravu společné odpovědnosti nalezneme obecně upravenou jak v ObčZ (§ 438 a násl.) tak i v ABGB (§ 1301).

V českém občanském právu tak obecně při pluralitě odpovědných subjektů tyto subjekty odpovídají za škodu společně a nerozdílně⁹⁰ bez ohledu na formu zavinění, jak též judikoval Nejvyšší soud České republiky, když určil, že zásadním hlediskem při úvaze o dělené odpovědnosti za škodu (viz dále) nemůže být samotná míra zavinění⁹¹. Vždy je však třeba, aby mezi jednáními jednotlivých subjektů a vznikem škody byla příčinná souvislost.

ObčZ však umožňuje, aby při soudním řízení o náhradu škody bylo v odůvodněných případech stanoveno, že náhrada škody bude stanovena osobám poměrně podle jejich účasti na způsobené škodě⁹². Nejvyšší soud České republiky dále judikoval, že dělená odpovědnost může být stanovena pouze pro *odůvodněné případy, které je třeba chápat jako případy výjimečné, jež je třeba v tomto smyslu také zdůvodnit*⁹³. Jak již bylo řečeno, míra zavinění není postačující kritérium pro to, aby soud rozhodl o dělené odpovědnosti, nicméně jsou-li zde dány jiné důvody pro tuto odpovědnost, může míra zavinění následně určit, jaké jsou podíly jednotlivých škůdců na náhradě škody.

V ABGB bychom našli úpravu odpovědnosti za škodu více osob v ustanoveních § 1301 a násl.. Při určení, zda osoby budou odpovídat společně a nerozdílně, nebo se bude jednat o odpovědnost dělenou, je však v rakouské úpravě druh zavinění rozhodující⁹⁴.

Byla-li totiž škoda způsobena nedbalostně a je-li možné určit podíly jednotlivých škůdců, budou tito odpovídat za škodu dle svých podílů na škodě. Při úmyslném jednání nebo za situace, kdy výše podílů na vzniklé škodě nebude možno určit, budou osoby odpovídat za škodu společně a nerozdílně⁹⁵.

---

⁹⁰ Tzv. solidární odpovědnost, kdy se poškozený může domáhat náhrady škody na kterémkoliv ze škůdců, který je povinen poškozeného uspokojit. Ten se může na základě ustanovení § 439 ObčZ, domáhat se na jiném škůdci toho, co za něho uhradil.

⁹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12.3.2008, sp. zn. 8 Tdo 317/2008

⁹² Ustanovení § 438 odst. 2 ObčZ.

⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12.3.2008, sp. zn. 8 Tdo 317/2008

⁹⁴ Ustanovení § 1302 ABGB.

⁹⁵ I rakouské právo zachovává regresní nárok pro škůdce, který uhradil škodu za jiného při solidární odpovědnosti.

5.2. Škoda vzniklá výkonem práva

Škodě, která vznikla výkonem subjektivního práva, byla již částečně věnována subkapitola 2.2.1. „Protiprávní jednání“. Jedná se o takovou právní situaci, kdy obecně k odpovědnosti za škodu nemůže dojít, neboť postrádá jeden ze základních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu⁹⁶, kterým je v tomto případě protiprávní jednání.

ABGB v ustanovení § 1305 ABGB upravuje, že výkon subjektivního práva v právních mezích, nezpůsobuje odpovědnost za újmu, která z toho jinému vzejde. Zásadním v této právní větě je, že musí jít o výkon práva a že tento výkon musí být v právních mezích. Vznik odpovědnosti za škodu při výkonu vlastního práva upravuje rovněž § 1295 odst. 2 ABGB, na který přímo § 1305 odkazuje. Ustanovení § 1295 odst. 2 ABGB obsahuje podmínky, při jejichž kumulativním splnění bude osoba odpovědná za škodu, kterou způsobila výkonem subjektivního práva. Jde o následující:

- škoda byla způsobena způsobem přičítícím se dobrým mravům
- úmyslně
- výkon práva měl zjevně účel poškodit druhého.

ObčZ žádné takovéto výslovné ustanovení nemá, nicméně výkladem a analogií dospějeme ke stejnému závěru. § 420 odst. 1 ObčZ stanoví jako předpoklad pro odpovědnost za škodu porušení právní povinnosti. Z toho by bylo možné usuzovat, že při výkonu svého subjektivního práva, tedy jednání po právu osoba nikdy neodpovídá za škodu. Zde je však zapotřebí uvažovat § 3 odst. 1 ObčZ, který stanovuje zákonné hranice pro výkon subjektivního práva, když dle tohoto ustanovení výkon práv a povinností nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

5.3. Škoda vzniklá nezaviněným nebo nedobrovolným jednáním

Při škodě vzniklé výkonem práva a popsané v předchozí subkapitole bránil vzniku odpovědnosti za škodu chybějící prvek protiprávního jednání.

U škody vzniklé nezaviněným jednáním již zpravidla nechybí předpoklad protiprávního jednání, ale další prvek vyskytující se pouze u subjektivní odpovědnosti

---

⁹⁶ K předpokladům vzniku odpovědnosti blíže subkapitola 2.2. Předpoklady odpovědnosti za škodu.

a tím je zavinění⁹⁷. Vznik takovéto škody upravuje § 1306 a násl. ABGB., když stanoví, že škodu, kterou někdo způsobil bez zavinění nebo mimovolným činem, není zpravidla povinen nahradit. Ustanovení tak neurčuje, že osoba, která škodu způsobil, za ní není odpovědná⁹⁸, avšak tato případná odpovědnost postrádá reparační funkci, tudíž pro škůdce nevzniká žádná povinnost danou škodu nahradit. Tato povinnost k náhradě škody však není vyloučena vždy.

Jak již bylo na začátku této subkapitoly vysvětleno, zavinění jako psychický vztah k vlastnímu jednání a jeho následkům je předpokladem pouze u subjektivní odpovědnosti. Při objektivní odpovědnosti tak nebude na chybějící zavinění brán zřetel a osoba bude za vzniklou škodu odpovídat.

Případ nezaviněného nebo nedobrovolného jednání, tak jak jej chápe ABGB, lze v ObčZ nalézt v ustanovení § 420 odst. 3 a § 422.

Ustanovení § 420 odst. 3 ObčZ vyjadřuje zavinění jako předpoklad subjektivní odpovědnosti a současně stanoví osobě, která škodu nezavinila, povinnost prokázat, že u ní zavinění bylo postrádáno.

Institutu škody způsobené mimovolným činem, jak jej popisuje ABGB, v českém právu odpovídá ustanovení § 422 a násl., kdy osoba, která je stížena duševní poruchou, odpovídá za škodu jí způsobenou, je-li schopna ovládnout své jednání a posoudit takové následky. V případě, že tato osoba za způsobenou škodu odpovídat nebude, bude dle českého práva odpovědná za škodu a povinna k náhradě škody osoba, která je povinna nad takovouto osobou vykonávat dohled.

V ABGB nedochází při jednání osoby způsobeném mimovolným činem k přesunu odpovědnosti za škodu, ale k přesunu povinnosti k náhradě škody na osobu, která zanedbala nad svěřenou osobou dozor. Vyjádření tohoto lze nalézt v ustanovení § 1309 ABGB.

V rakouské i české úpravě, tak v případě, kdy škoda byla způsobena osobou stíženu duševní poruchou, která nemohla ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, zpravidla nenastane situace, že by škodu byl povinen nést sám poškozený, ale k náhradě škody bude povinna osoba vykonávající dohled/dozor nad takovouto osobou.

---

⁹⁷ K předpokladům vzniku odpovědnosti blíže subkapitola 2.2. Předpoklady odpovědnosti za škodu.

⁹⁸ Oproti škodě vzniklé výkonem práva, kde odpovědnost za škodu vůbec nenastupuje.

Takřka stejn je v českém i rakouském právu úprava týkající se odpovědnosti za řkodu v situaci, kdy se do tzv. nepříčetnosti osoba uvedla sama. V takovém přpad odpovídá osoba sama a spolu s ní osoba, kter zavinila⁹⁹, ře se osoba do takového stavu přvedla¹⁰⁰.

5.4. řkoda vznikl náhodou

Souasn právní úprava v ObčZ otázku přitatelnosti odpovědnosti za náhodu neupravuje. Je vřak mořn dovodit i z řmsk zásady *casum sentit dominus*, ře náhoda nepředstavuje protiprvn jednání a tudř z ní nevzniká odpovědnost. Jednoduře lze zmnn vystihnout tak, ře náhodu pocituje vlastník.

Základním ustanovením ohledně odpovědnosti řkody vzniklou náhodou je v rakouském soukromm právu jř nkolidrt zmnn ustanovení § 1311 ABGB, kter obsahuje generální klauzuli, ře řkoda postihuje v přpad prost náhody toho, na jehoř majetku či na jehoř osobě se řkoda vyskytla.

Z této generální klauzule jsou ale vytrřeny případy uveden v druhé větě tohoto ustanovení, neboť v přpad, kdy někdo náhodu zavinnm přvodil, poruřil-li zákon, kter se snař zabránit nahodilm pořkozovnm, nebo se vmísil bez nutn příčiny do cizích zleřitost, odpovídá za kařdou újmu, kter by jinak nebyla nastala.

V NobčZ je povinnost k náhradě řkody vznikl náhodou jř definována v § 2904 a to tak, ře jmu¹⁰¹ způsobenou náhodou nahradí ten, kdo dal ze své viny k náhodě podnět, zejména tm, ře poruř příkaz nebo pořkodu zářízení, kter m nahodil újmě zabránit.

Peliknov vřak ve svém článku poukazuje na to, ře *jestliže dal někdo k náhodě „podnět“, nejedná se jř tak docela o náhodu; přnejmenřm tu je dalř příčina spočívající v protiprávním chování a tato příčina zakládá klasickou odpovdnost¹⁰².*

Toto ustanovení tak nelze srovnávat s § 1311 odst. 1 první věta ABGB, kde je jasn stanoven, ře řkoda postihuje v přpad prost náhody toho, v jehoř majetku

⁹⁹ Dle ABGB postačí i nedbalostn zavinn, kdeřto ObčZ pořazuje úmysl u osoby, kter jiného do takového stavu přvedla.

¹⁰⁰ Srovnej § 423 Občz a § 1307 ABGB.

¹⁰¹ NObčZ zde pouřv msto termínu „řkoda“ nov pojem „jma“ k zahrnut i nemajetkov újmy do přpadn náhrady.

¹⁰² PELIKNOV I.: Odpovědnost za řkodu - trendy a otázky, mal náhled do osnovy nového občanského zákoníku; Bulletin advokacie 1210-6348 Roč. -, č. 3 (2011), s. 20.

či na jehož osobě se škoda vyskytla, ale odpovídá až dalším ustanovením AGBG, ze kterých i český zákonodárce při tvorbě NObčZ vycházel. Jedná se o takový vznik škody, kdy příčinou jejího vzniku není už pouze náhoda, ale rovněž protiprávní jednání určité osoby.

Jak Pelikánová dále ve svém článku zmiňuje, došlo vypuštěním první věty zmíněného ustanovení ke zkreslení celého ustanovení, které tím ztratilo svou logiku¹⁰³. Proti názoru Pelikánové se však staví ve svém článku Melzer (náměstek ministra spravedlnosti). Ve svém článku tvrdí, že není třeba kodifikace ustanovení, že náhoda postihuje toho, na jehož majetku nebo na jehož osobě se vyskytla, neboť k takovému ustanovení dle Melzera lze dospět běžnými výkladovými prostředky¹⁰⁴.

5.5. Škoda vzniklá cizím jednáním

Škoda vzniklá cizím jednáním, jako speciální příčina vzniku odpovědnosti za škodu, je v ABGB upravena v ustanoveních § 1313 a následujících. Tato ustanovení se vztahují na ty případy, kdy osoba k provedení určité činnosti či povinnosti zmocní další osobu.

V českém právu bychom o uplatňování odpovědnosti za škodu za jednání třetí osoby našli v šesté části ObčZ jen ustanovení § 422 a násl., které se však vztahuje pouze na odpovědnost za škodu způsobenou nezletilými či osobami stíženými duševními poruchami, resp. osobami, které nejsou schopny posoudit následky svého jednání.

Na ostatní případy, kdy osoba bude odpovídat za jednání třetí osoby, bychom museli aplikovat ustanovení o zastoupení na základě plné moci obsažené v § 31 a násl. ObčZ, popř. ustanovení u jednotlivých smluvních typů, zejména pak ustanovení o příkazní smlouvě v § 724 a násl. ObčZ.

Rozsah činností, ke kterým je na základě plné moci zmocněnec oprávněn, je třeba uvést ve vystavené plné moci. Případná omezení, na kterých by se zmocnitel a zmocněnec dohodl, avšak nebyla uvedena v plné moci, nebudou mít vůči třetím osobám žádné právní účinky. Tudíž i za takovou činnost by zmocnitel nesl

---

¹⁰³ PELIKÁNOVÁ I.: Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku; Bulletin advokacie 1210-6348 Roč. -, č. 3 (2011), s. 20.

¹⁰⁴ MELZER F.: Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku.

odpovědnost, byť by byl následně oprávněn uplatňovat na zmocněnci regresní náhradu škody za překročení jednatelského oprávnění ve smyslu § 33¹⁰⁵. Při překročení oprávnění vyplývající z plné moci je pak zavázán pouze zmocněnec v případě, že zmocnitel oznámil svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení plné moci dozvěděl.

Úprava odpovědnosti za jednání zmocněnce je obsažena v ustanoveních § 1313a a § 1315 ABGB, které představují výjimky z obecného ustanovení § 1313 první věta¹⁰⁶.

Ustanovení § 1313a upravuje odpovědnost pro případ, kdy ten, kdo je povinen někomu určitým plněním, ručí mu za zavinění svého zákonného zástupce, jakož i osob, jichž používá ke splnění, jako by se jednalo o zavinění jeho vlastní¹⁰⁷. Toto ustanovení tak představuje zákonné ručení pro případy, kdy ke splnění určitého dluhu (ať už vyplývajícího ze zákona či ze smlouvy), užije dlužník zmocněnce. V takovém případě osoba ručí za jednání zmocněnce.

Oproti tomu ustanovení § 1315 upravuje přímo zákonnou odpovědnost za jednání jiného. Jedná se o situace, kdy osoba užije k obstarání určité záležitosti neschopnou nebo vědomě nebezpečnou osobu, která způsobí škodu protistraně.

Obdobný druh odpovědnosti za jednání zmocněné osoby, tak jak je upraveno v ABGB, bychom v našem právu našli spíše v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“) v souvislosti s obstaravatelskými smlouvami.

5.6. Škoda vzniklá v souvislosti s odpovědností za byt a škoda vzniklá v souvislosti s odpovědností za budovu

Odpovědnost za byt a budovu jsou vedle odpovědnosti za zvíře jedinými objektivními odpovědnostmi upravenými v ABGB¹⁰⁸.

Úprava této odpovědnosti spočívá na římské žalobě *actio de deiectis vel effusis*¹⁰⁹. Tato praetorská žaloba směřovala proti vlastníkovi domu, ze kterého byly vyhazovány předměty nebo vylévány tekutiny. Obdobně nesl vlastník odpovědnost za předměty umístěné na domě či v oknech, pokud ohrožovaly procházející osoby.

---

¹⁰⁵ Problematické navíc bude prokázání omezení jednatelského oprávnění za situace, kdy dohoda o plné moci by byla sjednána pouze ústně.

¹⁰⁶ *Za cizí protiprávné činy není zpravidla odpovědný ten, kdo se na nich neúčastnil.*

¹⁰⁷ Rakouská teorie používá pro takovýto druh zastoupení pojem „Erfüllungshilfe“.

¹⁰⁸ K tomu blíže viz kapitola 2.1. Odpovědnost subjektivní a objektivní.

¹⁰⁹ Tzv. Žaloba pro odpadnutí a vyhozené předměty.

Římský princip byl do ABGB přenesen s drobnou odchylkou. Pro odpovědnost za byt ABGB v ustanovení § 1318 přisuzuje odpovědnost tomu, z jehož bytu byly předměty vyhozeny či vylity a v jehož bytě byly věci nebezpečně pověšeny nebo postaveny.

Nejedná se tak pouze o odpovědnost vlastníka bytu, ale o osobu, která bytem disponuje. Jak poukazuje Koziol¹¹⁰, bude tedy v případě, že byt je pronajat, za takto vzniklou škodu odpovídat nájemce bytu.

Nicméně nejedná se o přísnou objektivní odpovědnost, neboť vlastník popř. jiná osoba užívající byt, za škodu neodpovídá, pokud nebezpečí, ze kterého později škoda vznikla, nebylo objektivně rozpoznatelné a je tak na této osobě, aby unesla důkazní břemeno prokázáním požadované péče.

Odpovědnost za škodu způsobená z budovy je obdobná úpravě odpovědnosti za byt. Osobě, které vznikla škoda tím, že se zřítla nebo oddělila část budovy nebo jiného díla zřízeného na pozemku, je povinen vlastník budovy nebo díla takto vzniklou škodu nahradit, stalo-li se tak následkem vadné povahy díla a vlastník budovy nebo díla neprokáže, že použil veškeré péče náležité k odvrácení nebezpečí¹¹¹. Opět se tedy jedná o objektivní odpovědnost s možností liberace v případě, kdy osoba prokáže, že nezanedbala náležitou péči.

V českém právním prostředí, vzhledem k tomu, že ObčZ nemá zvláštní úpravu, by se tak postupovalo podle obecných ustanovení o odpovědnosti za škodu, a proto by bylo třeba prokazovat zavinění vlastníka bytu, popř. osoby, která věc vyhodila z bytu. V českém právu se tak bude jednat, na rozdíl od rakouské úpravy, o subjektivní odpovědnost.

Změnu v této oblasti tak přináší NOBčZ, když ohledně odpovědnosti za byt v ustanovení § 2937 implementuje výše zmíněnou římskou zásadu. K odpovědnosti za škodu způsobenou vyhozenou věcí či věcí vypadlou z místnosti bytu nebo odpadlou ze stavby povolává osobu, která měla mít nad věcí dohled, ledaže prokáže, že náležitý dohled nezanedbala. S touto osobou bude společně a nerozdílně za takto způsobenou škodu odpovídat osoba, která užívá místo, ze kterého věc vypadla a v případě, že

---

¹¹⁰ KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter a BOLLENBERGER, Raimund. Kurzkomentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz. Vídeň: Springer, 2005, 1968 s. ISBN 3-211-23827-1. s. 1385.

¹¹¹ Ustanovení § 1319 ABGB.

takovouto osobu nelze určit, odpovídá společně s osobou povinné k dohledu vlastník nemovité věci.

Pokud se týká odpovědnosti za stavbu je úprava v NObčZ obdobná tomu, co obsahuje současná podoba ABGB, když v § 2938 NObčZ při zřízení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování odpovídá za škodu takto vzniklou vlastník budovy a společně a nerozdílně s ním předešlý vlastník, má-li škoda příčinu v nedostatku vzniklém za trvání jeho vlastnického práva, na nějž nástupce neupozornil, a došlo-li ke škodě do roka od zániku jeho vlastnického práva. NObčZ připouští pro předchozího vlastníka liberační důvod, když není odpovědný za situace, kdy se jedná o takový nedostatek, o kterém nástupce musel vědět.

5.7. Škoda vzniklá při používání cesty

Odpovědnost za cestu není na rozdíl od předchozích odpovědností v případě bytu či stavby v ABGB upravena jako odpovědnost objektivní¹¹². Pro vznik této odpovědnosti je třeba zavinění ve formě úmyslu či alespoň hrubé nedbalosti. Za škodu, která vznikla osobě z vadného stavu cesty, bude dle ABGB odpovídat a k náhradě bude povinen tzv. držitel cesty.

Držitelem cesty se pak ve smyslu tohoto ustanovení chápe osoba, která nesla náklady na zřízení a udržování této cesty stejně jako osoba, která má dispoziční právo k této cestě.

Jak judikoval OGH¹¹³, jedná se čistě o odpovědnost deliktní, a proto pod tuto odpovědnost nebude spadat odpovědnost v případě, kdy je užívání cesty zpoplatněno silničním poplatkem¹¹⁴, kdy dochází k užívání cesty na základě smluvního ujednání, a proto by se při posuzování této odpovědnosti postupovalo dle obecného ustanovení § 1295 ABGB.

V českých právních podmínkách by se při škodě, která někomu vznikla v souvislosti s užíváním cesty, postupovalo dle zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

---

¹¹² Ustanovení § 1319a ABGB.

¹¹³ Rozhodnutí OGH ze dne 22.2.2001, sp. zn. 2 Ob 33/01v.

¹¹⁴ Dle zákona BGBl. č. 109/2002, Bundesstraßen-Mautgesetz, ve znění pozdějších předpisů.

Dle tohoto zákona odpovídá vlastník komunikace za škody vzniklé uživatelům těchto komunikací, jejichž příčinou byla závada ve sjízdnosti nebo závada ve schůdnosti komunikace. Dále vlastník komunikace odpovídá za závady způsobené povětrnostními situacemi¹¹⁵.

České právo tak upravuje tuto odpovědnost na rozdíl od rakouského práva ve zvláštním zákoně. Povaha této odpovědnosti je upravena jako objektivní, nicméně s poměrně širokými liberačními důvody, což činí toto ustanovení v praxi jen stěží uplatnitelné.

Nová úprava v NObčZ nečiní u této zvláštní odpovědnosti změny, když nadále zůstává upravena ve zvláštním zákoně 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

5.8. Škoda způsobená zvířetem

Škoda způsobená zvířetem není, na rozdíl od ABGB, jako speciální druh odpovědnosti, zakotvena v českém kodexu občanského práva.

Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem je v ABGB¹¹⁶ po odpovědnosti za byt a odpovědnosti za budovu třetí a poslední objektivní odpovědností upravenou v ABGB. Zbylé objektivní odpovědnosti bychom museli hledat v dílčích rakouských zákonech¹¹⁷.

ABGB rozlišuje při odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem dva druhy případů. Prvním je odpovědnost toho, kdo zvíře poštvál, vydráždil nebo zanedbal opatrování zvířete. Druhým případem je situace, kdy odpovídá vlastník zvířete, neprokáže-li, že se postaral o potřebné opatrování zvířete nebo dozor nad ním.

V ObčZ odpovědnost za zvíře jakožto zvláštní druh odpovědnosti upraven není. Proto nastává otázka, jak by se v případě škody způsobené zvířetem postupovalo a komu by škoda byla přičtena. Touto otázkou se zabýval již Nejvyšší soud České republiky a ve svém rozhodnutí upravil odpovědnost za zvíře následovně: *Odpovědnost chovatele za škodu způsobenou domácími chovanými zvířeti se posuzuje podle*

---

¹¹⁵ Ustanovení § 27 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ Ustanovení § 1320 a násl. ABGB.

¹¹⁷ K tomu blíže viz kapitola 2.1. Odpovědnost subjektivní a objektivní.

*§ 415 a § 420 ObčZ, a to z hlediska porušení povinnosti vykonávat potřebný dozor nad chovaným zvířetem*¹¹⁸.

Vzhledem ke znění této právní věty vyslovené Nejvyšším soudem České republiky a její podobnosti se zněním ustanovení § 1320 ABGB, je možno se domnívat, že se Nejvyšší soud při vyslovení této věty inspiroval právě rakouskou právní úpravou s ohledem na znění odpovědnosti za škodu v ObčZ.

NObčZ nově pro české právo upravuje odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem v ustanovení § 2933 a násl., která by měla odpovídat standardům kontinentálního práva. Tato úprava je velice podobná tomu, co obsahuje dnešní ABGB, když i NObčZ rozlišuje dvě skupiny odpovědných subjektů, nicméně liší se v subsidiaritě odpovědností. Pro úpravu v ABGB obecně platí, že odpovídá vlastník zvířete, nezpůsobila-li škodu svým jednáním osoba, která zvíře poštvala, vydráždila nebo zanedbala opatrování zvířete. Prokáže-li se tedy pro tyto případy zavinění jiné osoby, nebude vlastník zvířete za způsobenou škodu odpovědný.

V ustanovení § 2933 NObčZ, které vymezuje obecnou odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem, je stejně jako v ABGB upravena primární odpovědnost vlastníka zvířete. Bylo-li ovšem zvíře svěřeno jiné osobě nebo jiná osoba zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem tato osoba společně a nerozdílně s vlastníkem. Oproti úpravě v ABGB tak NObčZ stanoví solidární odpovědnost osoby, které zvíře bylo svěřeno, chovala jej či jej jinak používala.

---

¹¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.1.2003, sp.zn. 25 Cdo 1094/2001.

6. Odpovědnost za škodu v novém občanském zákoníku a inspirace její úpravy v ABGB

NObčZ přináší kompletní přestavbu českého soukromého práva. Odpovědnost za škodu se systematicky dostává na své místo, když je zařazena v závěrečných ustanoveních čtvrté části NObčZ „Relativní majetková práva“, po které již následují pouze „Ustanovení společná, přechodná a závěrečná“. Toto umístění úpravy odpovědnosti za škodu tak odráží podstatu odpovědnosti jakožto sekundární povinnosti a zdůrazňuje v úvodních ustanoveních hlavy s názvem „Závazky z deliktů“ princip prevence.

V oblasti odpovědnosti za škodu je zásadním opuštění pojetí jednotné úpravy civilního deliktu (resp. odpovědnosti) a rozlišování odpovědnosti kontrahentní a deliktní¹¹⁹.

ABGB se naproti tomu stále drží odpovědnosti za škodu jako jednotného institutu vyplývajícího z porušení ať už smluvní či mimosmluvní povinnosti¹²⁰.

Důvodová zpráva k vládními návrhu NObčZ se odvolává na římské právo, které rozlišovalo porušení smlouvy od jiných případů: závazek k náhradě škody způsobené porušením smlouvy nepojímalo jako novou obligaci, ale jako změnu oprávnění a povinností v rámci původního závazku¹²¹.

Dle Pelikánové má však vyčlenění kontrahentní odpovědnosti z obecné úpravy odpovědnosti v NObčZ mnohé nedostatky a je v mnohém neúplné. Zejména Pelikánová poukazuje na pouhé definování porušení smlouvy a porušení zákona bez dalších právně systematických a obsahových důsledků¹²².

Jak důvodová zpráva¹²³ uvádí, NObčZ do značné míry vychází z neschváleného návrhu Občanského zákoníku z r. 1937. Tento občanský zákoník vycházel z tehdy na našem území účinného ABGB. Proto analogicky lze odvodit, že i NObčZ vychází z ABGB. Ostatně není to nutno jenom dovozovat, ale je možno přímo poukázat

---

¹¹⁹ K rozlišení odpovědnosti kontrahentní a deliktní blíže kapitola 2. „Pojem odpovědnosti za škodu“.

¹²⁰ Viz § 1295 ABGB.

¹²¹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 27. dubna 2009; s. 515.

¹²² Pelikánová I.: Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku; Bulletin advokacie 1210-6348 Roč. -, č. 3 (2011), s. 16.

¹²³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011, s. 579.

na zmíněnou důvodovou zpráva, která uvádí, že ABGB byl v mnoha směrech vzorem pro úpravu v NObčZ¹²⁴.

Odpovědnost za škodu v NObčZ kromě ABGB a dalších evropských, ale i světových občanských zákoníků¹²⁵ vychází z Principů evropského deliktního práva (dále jen „PETL“) vypracovaných Evropskou skupinou pro deliktní právo v r. 2005. Tyto nezávazná pravidla byla vypracována jako jakási předloha pro ideální úpravu odpovědnosti za škodu.

Byť důvodová zpráva¹²⁶ deklaruje, že PETL byla pro novou úpravu inspirací, ne vždy se jich zcela držela. Například v oblasti náhrady škody úprava nerespektuje převládající názor na obsah škody a dále jej chápe jen jako majetkou újmu.

Úprava v NObčZ se inspirovala i novelou ABGB, která je stále diskutována v rakouských právních kruzích¹²⁷. NObčZ je nepochybně zásadním krokem ve vývoji naší soukromoprávní úpravy a odpovědnosti za škodu. Přináší nepřeborné množství nových právních institutů a čerpá z dosavadních právních úprav mnoha zemí s cílem přinést co nejúplnější úpravu (alespoň co se odpovědnosti za škodu týče).

Nicméně jak upozorňuje prof. Pelikánová¹²⁸, smísení mnoha zdrojů nemusí vést jenom k dobrým výsledkům. Zejména pak tehdy, když NObčZ v mnoha částech selektivně přebírá jednotlivá ustanovení z občanských zákoníků ostatních zemí bez hlubšího koncepčního rozmyslu, uzpůsobuje je českému řádu a následně je řadí do sebe bez jakéhokoliv systematického uspořádání. Nejen proto je již v současné době připraveno množství novel NObčZ.

Do popředí se v NObčZ dostává povinnost nahradit újmu, jak majetkovou tak nemajetkovou, způsobenou škůdcem zaviněně. Otázkou ovšem je, nakolik úprava bude skutečně náhradu nemajetkové újmy umožňovat. Dle Pelikánové totiž náhrada nemajetkové újmy v NObčZ je upravena jen jako odchylka z pravidla a jenom

---

¹²⁴ Srovnej - Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011, s. 604, 617 aj.

¹²⁵ Např. německého občanský zákoník (§ 823 a násl.), občanský zákoník Québecu (§ 1457 a násl.).

¹²⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011, s. 1137.

¹²⁷ Od r. 2001, kdy rakouské ministerstvo spravedlnosti ustavilo skupinu pro reformu deliktního práva.

¹²⁸ Pelikánová I.: Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku; Bulletin advokacie 1210-6348 Roč. -, č. 3 (2011), s. 20.

na základě zvláštního zákonného ustanovení nebo na základě dohody¹²⁹, což ostatně přiznává i tvůrce zákona v důvodě zprávě¹³⁰.

V některých ustanoveních se přejímá konstrukce ze stále ještě účinného ObčZ, když např. pro vyvinění se používá konstrukce § 420 odst. 3 ObčZ, podle něhož se škůdce zproští povinnosti nahradit škodu, prokáže-li, že škodu nezavinil.

---

¹²⁹ Pelikánová I.: Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku; Bulletin advokacie 1210-6348 Roč. -, č. 3 (2011), s. 21.

¹³⁰ *Osnova sice vychází nadále z koncepce, že se zásadně hradí majetková újma (škoda), zatímco nemajetková újma jen v případech zvlášť dále stanovených, ale případy, kdy poškozenému vznikne právo na náhradu - resp. odčinění - nemajetkové újmy, jsou pojaty dosti široce. Obecné předpoklady vzniku povinnosti hradit škodu však mají platit i pro vznik povinnosti odčinit nemajetkovou újmu. Proto také většina ustanovení tohoto dílu setrvává na pojmu „škoda“ s tím, že totéž platí i pro nemajetkovou újmu, plyne-li z právního řádu povinnost odčinit ji. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011, s. 1137.*

Závěr

Přestože český a rakouský stát spojuje několik set let společných dějin a společného státního, politického a tedy i právního vývoje, stojí dnešní úprava občanských práv na zcela rozdílných základech, s čímž souvisí i rozdílné pojetí odpovědnosti za škodu.

Úprava odpovědnosti za škodu v českém ObčZ a rakouském ABGB vznikala ve dvou zcela rozdílných ekonomických, společenských ale i politických podmínkách. Česká právní úprava vznikala pro posílení socialistického státu a soužití v něm. Byť byl ObčZ přizpůsoben v roce 1992 novelou č. 509/1991 Sb. demokracii a tržnímu prostředí rozvíjejícímu se na našem území, nepodařilo se dodnes socialistickou stopu z ObčZ odstranit. Oproti tomu ABGB je zákoník vznikající v době Habsburské monarchie, při zcela jiném uspořádání společnosti než je dnes a stále obsahuje v některých oblastech instituty, které jsou již překonané.

V současné době je v rámci tzv. „jednotné Evropy“ sílící tendence na uniformní úpravu mnoha právních oblastí včetně norem upravujících odpovědnost za škodu, a proto je více než pravděpodobné, že se tyto rozdíly v ObčZ (resp. od 1. ledna 2014 NObčZ) i ABGB budou stírat. Zmíněná skutečnost je reflektována hned v několika ohledech.

Za prvé je to nový občanský zákoník na našem území, který nabyde účinnost 1. ledna 2014, který shledal výraznou inspiraci právě v rakouské úpravě a který bude stejně jako ABGB stát na základních římskoprávních a přirozenoprávních zásadách.

Dalším důvodem sjednocování je vznik pravidel PETL. Tyto pravidla na evropské úrovni dávají jakési vodítko, jakým směrem v oblasti úpravy odpovědnosti za škodu postupovat dále. Z PETL vychází jak velká část úpravy NObčZ tak i stále ještě neprojednaná novela ABGB.

Posledním důvodem, ale zcela určitě ne méně významným na cestě při sjednocování právních norem v oblasti odpovědnosti za škodu, je zmíněná novela ABGB, která by měla přinést zásadní a nutnou modernizaci rakouského deliktního práva a to s ohledem na aktuální, zejména ekonomické, potřeby.

NObčZ se snažil vyjít z těch nejlepších soukromoprávních úprav, které dnes, zejména v Evropě, jsou. Přizpůbil je aktuálním trendům a očekávaným novelám

v jednotlivých státech. Avšak zřejmě jen čas ukáže, na kolik byl tento postup ucelený a správný a na kolik byl přizpůsoben a na kolik skutečně vyhovuje našim podmínkám zejména v tak citlivé oblasti, jakou odpovědnost za škodu bezesporu je.

Seznam zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Všeobecný občanský zákoník), JGS č. 946/1811
BGBL	Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich (Sbírka spolkových zákonů Rakouské republiky)
JGS	Justizgesetzsammlung (Sbírka zákonů Rakouské říše v letech 1780 až 1848)
LZPS	Listina základních práv a svobod, č. 2/1993
NObčZ	Občanský zákoník, č. 89/2012 Sb.
ObčZ	Občanský zákoník, č. 40/1964 Sb.
ObchZ	Obchodní zákoník, č. 513/1991 Sb.
OGH	Der Oberste Gerichtshof (Nejvyšší soud Republiky Rakousko)
PETL	Principles of European Tort Law (Principy evropského deliktního práva)

Použitá literatura

Legislativní dokumenty

- Česko. Usnesení č. 2 předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1. s. 17-23. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>
- Česko. Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1964, částka 19. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1964/sb19-64.pdf>>.
- Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009, trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. Dostupný také z WWW: <aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>
- Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 33. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6144>>
- Rakousko. Zákon č. 946 ze dne 1. června 1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, ve znění pozdějších předpisů, In *Patent císaře Františka I. č. 946 Sb. z. s. 1811*, s. 275 - 465.

Dostupný také z WWW: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=jgs&datum=1012&size=47&page=465>.

- Rakousko. Zákon č. 48 ze dne 4. března 1959, Eisenbahn- und Kraftfahrzeughaftpflichtgesetz. In *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*. 1959, 14. Stück. s. 473 – 476. Dostupný také z WWW: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=jgs&datum=1012&size=47&page=465>.
- Rakousko. Zákon č. 440 ze dne 12. srpna 1975, Forstgesetz. In *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*. 1975, 145. Stück. Dostupná také z WWW: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1975_440_0/1975_440_0.pdf
- Rakousko. Zákon č. 99. z 12. února 1988, Produkthaftungsgesetz. In *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*. 1988. 35. Stück. s. 1578-1579. Dostupný také z WWW: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1988_99_0/1988_99_0.pdf
- Rakousko. Zákon č. 109 ze dne 16. července 2002, Bundesstraßen-Mautgesetz. In *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*. 2002. Teil I. Dostupný také z WWW: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2002_109_1/2002_109_1.pdf
- Česko. Nejvyšší soud. *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970*

- Česko. Nejvyšší soud. *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74*
- Česko. Nejvyšší soud. *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.1.2003, sp. zn. 25 Cdo 1094/2001.* Dostupné také z WWW: <http://kraken.slv.cz/25Cdo1094/2001>.
- Česko. Nejvyšší soud. *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6.11.2003, sp. zn. 25 Cdo 1019/2002.* Dostupné také z WWW: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8260D916BCEC206FC1257983005AF8A4?openDocument&Highlight=0.
- Česko. Nejvyšší soud. *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.3.2008, sp.zn. 32 Cdo 192/2007.* Dostupné také z WWW: <http://kraken.slv.cz/32Cdo192/2007>.
- Česko. Nejvyšší soud. *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12.3.2009, sp. zn. 8 Tdo 317/2008.* Dostupné také z WWW: <http://kraken.slv.cz/8Tdo317/2008>.
- Česko. Vláda. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 27. dubna 2009;* Dostupné také z WWW: [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Duvodova_zprava_\(duben_2009\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Duvodova_zprava_(duben_2009).pdf).

- Česko. Vláda. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového občanského zákoníku ze dne 18. května 2011*; Dostupné také z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf>.
- Evropa. Evropská skupina pro delikt ní právo; *Principy evropského delikt ního práva (Principles of European Tort Law)* z 19. května 2005, Vídeň; Dostupné také z WWW: <<http://civil.udg.edu/php//index.php?id=287>>.
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 4.7.1969, sp. zn. 2 Ob 193/69*
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 20.12.1973, sp. zn. 2 Ob 198/73*
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 3.4.1974, sp. zn. 5 Ob 76/74*. Dostupné také z WWW: <http://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19740403_OGH0002_0050OB00076_7400000_000>
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 28.8.1979, sp. zn. 5 Ob 653/79*
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 22.2.2001, sp. zn. 2 Ob 33/01v*
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 26.2.2002, sp. zn. 1 Ob 15/02s*
- Rakousko. OGH. *Rozhodnutí OGH ze dne 18.3.2004, sp. zn. 1 Ob 54/03b*

Literatura

- ACHATZ, Markus a RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ in zwei Bänden*. 3., přepracované a rozšířené vydání. Vídeň: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2007, 89 s. ISBN 978-3-214-04404-6.
- BEJČEK, Josef aj. *Obchodní zákoník s komentářem*. Díl II, (§ 261 až § 775). 1. vyd. Praha: Codex, 2000, 698 s. ISBN 80-86395-03-0
- BERGER, Adolf. *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*. 43. svazek. 2. vyd. Philadelphia: The American Philosophical Society, 1991, 808 s. ISBN 0-87169-435-2
- ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. 2. svazek. 1. vyd. Praha: Linde, 2008, 2639 s. ISBN 978-80-7201-687-7.
- FLOßMANN, Ursula. *Österreichische Privatrechtsgeschichte*. 5. aktualizované vyd. Vídeň: Springer, 2005. ISBN 32-112-7215-1.
- KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005, 523 s. ISBN 80-7357-127-7.

- KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter a BOLLENBERGER, Raimund. *Kurzkommentar zum ABGB: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. 1. vyd. Vídeň: Springer, 2005, 1968 s. ISBN 3-211-23827-1.
- KOZIOL, Helmut. *Österreichisches Haftpflichtrecht*. 3. nově zpracované vyd. Vídeň: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1997, 618 s. ISBN 3-214-04688-8.
- KOZIOL, Helmut a Rudolf WELSER. *Grundriss des bürgerlichen Rechts*. 12. nově zpracované vyd. Vídeň: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2001, 578 s. ISBN 3-214-14707-2.
- KUKLÍK, Jan aj. *Vývoj československého práva 1945-1989*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009, 727 s. ISBN 978-80-7201-741-6.
- ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2471 s. ISBN 978-80-7400-108-6.
- TICHÝ, Luboš. *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě : sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 2005, 235 s.

Časopisecké články

- KŘIVOHLAVÁ P.: Civilní odpovědnost a evropské pokusy o vytvoření jednotného rámce. *Právní rozhledy*, Roč. 16, č. 22 (2008), s. 820-826. ISSN 1210-6410
- MELZER F.: Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie* 2011, č. 3, s. 24-27. ISSN1210-6348. Dostupné také z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/odborne-texty/15-bulletin-advokacie-corpus-delicti-aneb-obrana-upravy-deliktneho-prava-v-navrhu-obcanskeho-zakoniku.html>>
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3 (2011), s. 15-23. ISSN 1210-6348.
- VLASÁK, Michal. Odpovědnost za škodu v evropském a českém kontextu. *Právní fórum*. 2009, roč. 6, č. 5, s. 179-184. ISSN 1214-7966.

Elektronické zdroje

- *Náhrada škody – konkrétní změny*. [cit. 5.4.2012] Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny.html>
- SUM, T.: *Zastoupení a excesy s ním spojené v rovině občanského práva*. [cit. 31.5.2012] E-pravo.cz, 2005. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zastoupeni-a-excesy-s-nim-spojene-v-rovine-obcanskeho-prava-34785.html>

Přednášky

- PANZL-SCHAUDEL, Elke. *Vertragsverletzung und Schadenersatz*: Přednáška.
Innsbruck: Management Center Innsbruck. 25.3.2011

Název práce v anglickém jazyce

- Comparison of the legislation of the damage liability in the Czech and Austrian civil law

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je „Srovnání právní úpravy odpovědnosti za škodu v českém a rakouském občanském právu“. Cílem této diplomové práce je poskytnout základní přehled o daném tématu a upozornit na hlavní rozdíly a podobnosti v českém a rakouském občanském právu upravujícím odpovědnost za škodu.

Těžiště práce leží ve srovnání mimosmluvní odpovědnosti za škodu, tzn. náhrada škody z protizákonného jednání (deliktní právo) a objektivní odpovědnosti.

Práce má dokázat, zda úprava občanskoprávní odpovědnosti za škodu v tradičním rakouském zákoníku – Všeobecném občanském zákoníku (dále jen „ABGB“) – je podobná právní úpravě v českém zákoníku a zda ABGB také byl inspirací pro nový český občanský zákoník.

Diplomová práce se skládá ze šesti hlavních kapitol, přičemž jádro práce je možno nalézt ve druhé, čtvrté a páté kapitole.

První kapitola popisuje historický vývoj civilního práva v Rakousku a v Česku.

Druhá kapitola se zaměřuje především na vymezení základních pojmů jako je „odpovědnost za škodu“ a „náhrada škody“ a předpoklady jejich vzniku. V této kapitole jsou popsány nejdůležitější rozdíly a je rovněž poukázáno na podobnosti obou zákoníků v oblasti pojmosloví a předpokladů odpovědnosti za škodu.

Ve třetí kapitole je popsáno systematické zařazení odpovědnosti za škodu v ABGB a v českém zákoníku a porovnání výhod a nevýhod zařazení v obou kodexech.

Čtvrtá kapitola podává přehled o běhu promlčení (o subjektivní stejně jako o objektivní promlčecí době) v souvislosti s nároky na náhradu škody.

Pátá kapitola se věnuje zvláštním odpovědnostem upraveným v ABGB a posuzuje tyto odpovědnosti v rámci českého občanského práva.

V šesté kapitole je pak poukázáno na to, zda shledal nový občanský zákoník inspiraci v úpravě odpovědnosti za škodu v ABGB a zda tím budou odstraněny aktuální vady a nesystematické ustanovení v českém odpovědnostním právu.

Abstract

The topic of this Master's degree thesis is "Comparison of the legislation of the damage liability in the Czech and Austrian civil law". The purpose of the thesis is to give the general summary of the topic and to point out the main differences and similarities in the area of damage liability in the Czech and Austrian civil law.

The core of the thesis consists in the comparison of the tort liability, i.e. damage liability arising from the illegal act (tort law) and the strict liability.

The thesis should also verify, if the legislation of the damage liability in the traditional Austrian Code – Civil Code of Austria – is similar to the legislation in the Civil Code of the Czech Republic and if the Civil Code of Austria was an inspiration for the new Czech Civil Code.

The thesis is composed of six chapters, the core could be found in the chapter two, four and five.

Chapter One is a historical introduction and it describes the evolution of the civil law in the Austrian and Czech area.

Chapter two is focused on the basic terminology and the key terms such as "damage liability" and "damages" and the constitution conditions of the damage liability as well as damages. The chapter gives a description of the main differences and similarities in the terminology in the both Codes.

Chapter three examines the systematic structure of the damage liability in the Civil Code of Austria and in the Czech Civil code and compares the advantages and disadvantages of each structure.

Chapter four concentrates on problems of limitation of the claim to damages (both subjective and objective limitation of time).

Chapter five provides the description of the special damage liabilities enacted by the Code Civil of Austria on the background of the Czech civil law.

Chapter six illustrates the level in which the process of the legislation of the damage liability in the new Czech Civil Code was inspired by the legislation in the Civil Code of Austria and investigates the elimination of the imperfection and unsystematic structure in the Czech liability law.

Zusammenfassung

Das Thema dieser Diplomarbeit lautet "Die Komparation des Zivilhaftungsrechts im österreichischen und tschechischen Recht". Zu den Zielen der Diplomarbeit gehören Grundinformationen über das Thema und eine rechtliche Übersicht über die Hauptunterschiede und Ähnlichkeiten im österreichischen und tschechischen Haftungsrecht.

Der Schwerpunkt der Arbeit liegt in der Komparation des außervertraglichen Haftungsrechts, d.h. Schadenersatzrecht aus unerlaubter Handlung (Deliktsrecht) und Gefährdungshaftung.

Die Hypothese, die diese Diplomarbeit prüft, ist, ob die Regelung des Zivilhaftungsrechts im traditionellen Kodex Österreichs - Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (in der Folge kurz „ABGB“) - ähnlich zu der Regelung im tschechischen Kodex ist, und ob das ABGB auch eine Inspiration für das neue tschechische bürgerliche Gesetzbuch war.

Die Diplomarbeit ist in sechs Hauptkapitel eingeteilt. Den Forschungskern kann man im zweiten, vierten und fünften Kapitel finden.

Das erste Kapitel schildert die historische Entwicklung des Zivilrechts in Österreich und Tschechien.

Das zweite Kapitel beschäftigt sich vor allem mit den Begriffen "Schadenshaftung und seine Voraussetzungen" und "Schadenersatz". In Kapitel zwei sind die wichtigsten Unterschiede beschrieben und es wird ebenso auf die Ähnlichkeiten der Kodizes hingewiesen.

Im dritten Kapitel gibt es eine Beschreibung der systematischen Einordnung der Haftung im ABGB sowie im tschechischen bürgerlichen Kodex und einen Vergleich der Vorteile und Nachteile der Einordnung in diesen zwei Kodizes.

Das vierte Kapitel beschreibt die Verjährung (die subjektive Verjährungs- sowie die objektive Verjährungsfrist) im Zusammenhang mit Schadenersatzansprüchen.

Das fünfte Kapitel beschäftigt sich mit den speziellen Haftungen im ABGB und beurteilt diese Haftungen im Rahmen des tschechischen Zivilrechts.

Im sechsten Kapitel wird gezeigt, ob das neue tschechische Bürgerliche Gesetzbuch im ABGB eine Inspiration gefunden hat und ob damit die aktuellen Mängel

und unsystematischen Verordnungen in der tschechischen Haftung behoben wurden.

Seznam klíčových slov

- odpovědnost za škodu
- občanské právo
- náhrada škody

- damage liability
- civil law
- compensation for damage